

ਐਤਵਾਰ, 10 ਅਗਸਤ, 2025
26 ਸਾਉਣ { ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ 557
ਬਿਕਰਮੀ 2082
ਜਿਲਦ/VOL. : 74
ਅੰਕ/NO. : 70

ਰੋਜ਼ਾਨਾ

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ

DAILY NAWAN ZAMANA • SUNDAY, 10 AUGUST, 2025

ਜਲੰਧਰ

‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ

ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ (ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ)	0181-5097300
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਭਾਗ	0181-5097302
ਸਾਹਿਤ ਸੰਪਾਦਕ (ਐਤਵਾਰ)	0181-5097305
ਗੋਪੀਊਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ	0181-5097310
ਵੈੱਬ ਟੀ ਵੀ	0181-5133160

You Tube nawan zamana TV

ਕੀਮਤ/PRICE : 5.00 ਰੁਪਏ

Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.I.)-00068/57

E-mail : nawanzamana@gmail.com

www.nawanzamana.in

ਸਫ਼ : 8+6=14

ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਨੂੰ 160 ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਿਲੇ ਸਨ : ਪਵਾਰ

ਨਾਗਪੁਰ : ਨੈਸ਼ਨਲਿਸਟ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ (ਐੱਸ ਪੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਨੇ ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 288 ਵਿੱਚੋਂ 160 ਸੀਟਾਂ ਜਿਤਵਾਉਣ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਪੰਡਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪਵਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਵਾਈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ‘ਇਹ ਸਾਡਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ’।

ਪਵਾਰ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, ‘ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਬਣਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਚੇਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਜਣੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ 288 ਸੀਟਾਂ ਹਨ

ਅਤੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 160 ਸੀਟਾਂ ਜਿਤਵਾਉਣ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇਣਗੇ। ਮੈਂ ਹੋਰਨਾਂ ਹੋਇਆ। ਸਾਥ ਕਰਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਰੰਟੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ਮੈਨੂੰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪਵਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਵਾਈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ‘ਇਹ ਸਾਡਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ’।

ਪਵਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਚੋਣ ਘਪਲਾ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਰ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਘੁਮਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਾਹੁਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖੁਦ ਜਾਂਚ ਕਰੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾ ਉਡੀਕੋ : ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਓ ਪੀ ਰਾਵਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਬੇਗਲੂਰ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀ ਵੇਰਵੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਰਾਵਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰ ‘ਦੀ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ’ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ‘ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਨੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸੀਨੀਅਰ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਆਪ ਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕਾਇਮ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰਾਂਗੇ।’ ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ

ਬੇਗਲੂਰ ਕੇਂਦਰੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ‘ਚ ਪੈਂਦੇ ਮਹਾਂਦੇਵਪੁਰਾ ਅਸੈਂਬਲੀ ਹਲਕੇ ‘ਚ ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੋਲੀ ਵੇਰਵੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ‘ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਲਕਾ ਨਾਮਾ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ। ਰਾਹੁਲ ਦੀ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਸਾਂਸਦ ਪੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ (ਯੂ ਬੀ ਟੀ) ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਆਦਿਤਿਆ ਠਾਕਰੇ, ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਕਪਿਲ ਸਿੰਘਲ ਤੇ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਐੱਮ ਐੱਲ ਲਿਥੋਸ਼ਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੀਪਕਰ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਨੇ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿੰਘਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਰਕਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਰਾਹੁਲ ਸੱਚਾ ਦੋਸ਼ ਭਗਤ।

334 ਪਾਰਟੀਆਂ ਸੂਚੀ ‘ਚੋਂ ਹਟਾਈਆਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ 1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 29-ਏ ਤਹਿਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਖੁਲਾਸੇ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ 334 ਰਜਿਸਟਰਡ ਗੈਰ-ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ। ਕੁੱਲ 2,854 ਰਜਿਸਟਰਡ ਗੈਰ-ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਭ ਮੁੱਖ ਮਗਰੋਂ 2520 ਹੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਛੇ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ 67 ਸੂਬਾਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਵਾਰ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ, ਪਤੇ ਜਾਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਰੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਲੜਨੇ ਮੈਂ ਹੀ ਹਟਾਇਆ ਸੀ : ਟਰੰਪ

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ (ਵਿਚਲੇ) ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਸਟੇਟ ਡਾਇਨਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ-ਧਿਰੀ ਦਸਤਖਤ ਸਮਾਰੋਹ ਦੌਰਾਨ ਆਰਮੀਨੀਆਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਿਕੋਲ ਪਾਸ਼ਿਨਯਾਨ (ਸੱਜੇ) ਅਤੇ ਅਜ਼ਰਬਾਈਜਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਲਹਾਮ ਅਲੀਯੇਵ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ : ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਮੁੜ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਚੱਲੇ ਫੌਜੀ ਟਕਰਾਅ ਮਗਰੋਂ ‘ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਸੀ’, ਜੋ ਇਕ ‘ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਜੰਗ’ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਟਕਰਾਅ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਜਾਂ ਛੇ ਜਹਾਜ਼ ਡੇਰਾ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਜਹਾਜ਼ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ‘ਚੋਂ ਕਿਸ ਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਉਪਰ, ਭਾਰਤ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ (ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਜ਼ਰੀਏ ਰੋਕੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਚੋਲਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਅਜ਼ਰਬਾਈਜਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਲਹਾਮ ਅਲੀਯੇਵ ਤੇ ਅਰਮੀਨੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਿਕੋਲ ਪਾਸ਼ਿਨਯਾਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਤਿੰਨਾਂ ਆਗੂ ਇਕ ਤਿੰਨ-ਧਿਰੀ ਸਮਝੌਤੇ ‘ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਲਈ ਹੱਥ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ, ਜਿੱਥੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਨਾਲ ਫਿੱਕ

• ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 2 ‘ਤੇ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੰਜ ਲੜਕੇ ਤੇ ਇੱਕ ਜਾਸੂਸੀ ਜਹਾਜ਼ ਫੁੰਡਿਆ : ਏਅਰ ਚੀਫ

ਬੇਂਗਲੁਰੂ : ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਏ ਪੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ ਇੱਕਸ਼ਾਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸਿੱਧੂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੰਜ ਲੜਕੂ ਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਜਹਾਜ਼ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕਾਤਰੇ ਸਾਲਾਨਾ ਲੈਕਚਰ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ‘ਚ ਰੂਸੀ ਐੱਸ-400 ਏਅਰ ਡਿਫੈਂਸ ਸਿਸਟਮ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਵੱਡਾ ਜਹਾਜ਼ ਡੇਰਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਇੱਕ ਏਅਰਬੋਰਨ ਵਾਰਨਿੰਗ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਸਿਸਟਮ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹਾਵਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਹੱਥ ਫੁੱਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਦਿਖਾਈਆਂ। ਹੱਥਕੁਆਰਟਰ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਇਆ।

ਕੈਨੇਡਾ ‘ਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਸਣੇ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਵੈਨਕੂਵਰ : ਪੀਲ ਪੁਲਸ ਨੇ ਬਰੈਂਟਨ ਰਹਿਦੇ ਦੋ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਮਾਰੂ ਨਸ਼ੇ ਤੇ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਆਈਟਮਾਂ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਾਬ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਮਾਹਿਰ (26) ਅਤੇ ਪਰਵੀਨ ਗਿੱਲ (40) ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਘਰ ‘ਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਖੋਪ ਅਤੇ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਮਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਲਾਤ ‘ਚ ਵਰੋਟ ਲੈ ਕੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹੋਰੋਇਨ ਅਤੇ ਸੋਫਾਵੈਟਾਈਨ ਦੀ ਖੋਪ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿੱਚ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵੇਚਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਨਸ਼ੇ ਅਤੇ ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਲੱਖ ਡਾਲਰ (ਸਵਾ-ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਰੋਟ ਸੇਂਟ ਜੋਹਨ ਪੁਲਸ ਨੇ ਇੱਕ ਘਰ ‘ਚ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੇ ਬਰਾਮਦ ਕਰਕੇ 42 ਤੇ 49 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ‘ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ

ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ/ਖੰਨਾ (ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਦਲਾ)-ਕੁਲਗਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ‘ਚ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਰਾਤ ਦੋ ਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਤੇ ਦੋ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਸ਼ਹੀਦ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਾਂਸ ਨਾਇਕ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੁਲਗਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅਖਲ ਜੰਗਲੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਲੁਕੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀ ਪੈੜ ਨੱਪਣ ਲਈ ਵਿੱਦਿਆ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ ਨੌਵੇਂ ਦਿਨ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੋ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੇ ਜੰਗਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਡਰੋਨ ਅਤੇ ਹੌਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। 26 ਸਾਲਾ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਮਲੋਹ ਬਲਾਕ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਦੀਨਪੁਰ ਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਢੇ ਸਤਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਦੋ ਸਾਲ ਨੌਕਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਭਰਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਭੈਣ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਮਲੋਹ-ਖੰਨਾ ਸੜਕ

ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ।

‘ਤੇ ਪੈਂਦਰ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਰਾ ਗ੍ਰੀਸ ‘ਚ ਹੈ। ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੀ 29 ਸਾਲਾ ਬੇਟਾ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਖੰਨਾ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਮਾਨੂਪੁਰ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ 24 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਦੋ ਭਰਾ ਤੇ ਪਤਨੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਦੇ ਚਾਚਾ ਤੇ ਤਾਇਆ ਵੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਐਂਟੀ-ਡਰੋਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ‘ਬਾਜ਼ ਆੱਖ’ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ : ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲੀਨੋ ਹਟਵੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਤਹਿਤ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ‘ਆਪ’ ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ ‘ਬਾਜ਼ ਆੱਖ’ ਐਂਟੀ-ਡਰੋਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (ਏ ਡੀ ਐੱਸ) ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿਖਾਈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਐਂਟਰਗਾਸਟਰੀ ਸਰਹੱਦ ‘ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੂਬਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪਹਿਲ ਨਾਲ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਧਿਆਇ ਜੁੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਸੀ, ਜਿਸ

ਕਾਰਨ ਇਸ ਸਰਾਪ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰੇ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਆਪ’ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਛੇੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਪਾਂ ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ

ਖਹਿਰਾ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਪੀ ਐੱਸ ਓ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਨੇ ਨਜ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪੀ ਐੱਸ ਓ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਸੀ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ 2015 ਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਵਾਸ਼ਿਲਕਾ ਪੁਲਸ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ 9 ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ 2 ਕਿੱਲੋ ਹੋਰੋਇਨ, 24 ਸੈਨੇ ਦੇ ਬਿਸਕੁਟ ਅਤੇ 2 ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿਮ ਕਾਰਡ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਅ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਖਹਿਰਾ ਦਾ ਨਾਅ ਵੀ ਆਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ‘ਤੇ ਬਾਹਰ ਹਨ।

ਦੇਸ਼-ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਭਖਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ‘ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋਏਗਾ ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ‘ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ’

• ਗ਼ਦਰੀ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਉਣਗੇ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕੜ • 30 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ 2 ਨਵੰਬਰ ਸਰਘੀ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਚੱਲੇਗਾ ਮੇਲਾ

ਜਲੰਧਰ (ਕੇਸਰ)-30, 31 ਅਕਤੂਬਰ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ 34ਵਾਂ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਸਾਮਰਾਜ, ਵਾਸੀਵਾਦ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ, ਉਜਾੜੇ, ਕੁਦਰਤੀ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥਾਂ ਉਪਰ ਦੇਸੀ-ਬਦੇਸੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦਾ ਧਾਵਾ, ਲੈਂਡ ਪੁਲਿੰਗ ਨੀਤੀ, ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਕ ਬਰਾਬਰੀ, ਗ਼ਦਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਆਜ਼ਾਦ, ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਨਰੋਆ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਲੋਕ ਸੰਗਰਾਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਦੇਣ ਨੂੰ

ਪ੍ਰਣਾਲਿਆਂ ਹੋਏਗਾ। ਗ਼ਦਰੀ ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ (1925-2025) ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਗ਼ਦਰੀ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕੜ ਅਦਾ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ

ਅੱਜ-ਨਾਮਾ

ਚੌਧਰ ਜੰਗ ਆ ਲੜਦੇ ਕਈ ਕਾਂਗਰਸੀਏ, ਸਭ ਨੂੰ ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ ਸਾਲ ਸਤਾਈ ਮੀਆਂ। ਜਿਹੜਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਹ ਹੋਊ ਅੱਗੇ, ਚੱਲੀ ਗੀਤ ਇਹ ਚਿਰਾਂ ਦੀ ਆਈ ਮੀਆਂ। ਸੁਫਨਾ ਸੱਤਾ ਦਾ ਕਦੇ ਜਦ ਆਉਣ ਲੱਗੇ, ਉਹੀਉ ਕਰਦਾ ਈ ਯਾਰ ਸੁਦਾਈ ਮੀਆਂ। ਹਰ ਕੋਈ ਲੜੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਸਾਰੇ, ਹੁੰਦੀ ਕਈਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਚਲਾਈ ਮੀਆਂ। ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਏਥੇ, ਸਾਰੇ ਹੁੱਝੇ ਪਏ ਠਿੱਥੀਆਂ ਲਾਉਣ ਮੀਆਂ। ਬੈਠ ਗਏ ਤਿੰਨ ਤੇ ਚੌਥੇ ਲਈ ਗੱਲ ਹੋਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਰੋਕਣ ਨੂੰ ਬਿੱਧ ਬਣਾਉਣ ਮੀਆਂ।

-ਤੀਸ ਮਾਰ ਖਾਂ

ਸ਼ਾਹ ਦੱਸਣ, ਪਨਖੜ ਕਿੱਥੇ ਨੇ : ਸਿੱਧਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : 21 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸ ਕੇ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਗਦੀਪ ਧਨਖੜ ਬਾਰੇ ਕਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ‘ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਕਪਿਲ ਸਿੰਘਲ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਐੱਕਸ ‘ਤੇ ਪੈਸਟ ਪਾ ਕੇ ਲਿਖਿਆ—ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਗਦੀਪ ਧਨਖੜ, ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਹਨ? ਕੀ ਉਹ ਸਲਾਮਤ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾ ਰਿਹਾ? ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦੇ! ਉਹ ਸਾਡੇ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਨ; ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਸਿੱਧਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਏ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ

ਪਤਾ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਲਾਪਤਾ ਲੋਡੀਜ਼’ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਪਰ ‘ਲਾਪਤਾ’ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪੋਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਪੈਣਾ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੀ ਏ ਫੋਨ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਰਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਫੋਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਫੋਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਬੰਦੀ ਪੁੱਤ੍ਰੀਕਰਨ ਅਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ।

ਬਾਈ, ਇਹ ਨੋਟ ਫੱਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ?

ਫਟੇ ਅਤੇ ਖਰਾਬ ਹੋਏ ਨੋਟ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਬਦਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਸ ਨੋਟ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੋ! ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਕ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਖਰਾਬ ਹੋਏ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨੋਟਾਂ ਨਾਲ ਐਕਸੱਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਆਰਬੀਆਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ... ਸਮਾਰਟ ਬਣੋ, ਕੂਲ ਰਹੋ

ਚੋਰ ਵੇਚਦਿਆਂ ਲਈ, <https://rbikehtahai.rbi.org.in/esn> 'ਤੇ ਜਾਓ ਵੀਡੀਓ ਲਈ, rbikehtahai@rbi.org.in 'ਤੇ ਲਿਖੋ

ਜਨ-ਧਿਤ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀਕਰਤਾ ਤਾਰਹੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ RESERVE BANK OF INDIA www.rbi.org.in

2 ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ, ਜਲੰਧਰ

ਦਸਮੇਸ਼ ਗਲੋਰੀਅਸ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ 'ਚ ਮਨਾਇਆ ਰੱਖੜੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ

ਕੋਟਪੁਰਾ (ਰਵਪਾਲ ਲੁੱਧਰ)-ਦਸਮੇਸ਼ ਗਲੋਰੀਅਸ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਹਰੀ ਨੇ ਵਿੱਖੇ ਰੱਖੜੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਧੂਮ-ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ। ਗਿਆਸਵੇਰ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਰੱਖੜੀ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। Nursery, LKG ਤੋਂ UKG ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਰੱਖੜੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਦੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹੀ। ਰੱਖੜੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਭਾਂਸ ਪੌਰ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨਾਲ ਭਾਂਸ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਾਲੀ ਸਜਾਵਟ ਦੇ ਰਾਖੀ ਮੰਗੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਕਰਾਈ ਗਈ। ਬਾਲੀ ਸਜਾਵਟ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਜੇਨੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਾਖੀ ਮੰਗੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਸਥਾਨ ਚੌਥੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਏਕਮਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖੜੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਇਆ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਐਮ.ਡੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਬੀਨਾ ਧੀਰ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖੜੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਦੇ ਲਏ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖੜੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ।

ਉਮੰਗ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ 42ਵਾਂ ਸੈਮੀਨਾਰ

ਪਟਿਆਲਾ (ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦਾ)-ਉਮੰਗ ਵੈਲਫੇਅਰ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਏਨੋਨੀਮਸ ਇੰਸਟੀਚਿਟ ਕਾਲਜ, ਸੰਗਰੂਰ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ 42ਵਾਂ ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਸੈਮੀਨਾਰ ਆਯੋਜਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡਾ. ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸ਼ਰਮਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਵਿਚਾਰਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਲੀਗਲ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਯੋਗੇਸ਼ ਪਾਠਕ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਨੁਕਤੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਿਜੀਟਲੀ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਵਧਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਸਾਨ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਾਈਬਰ ਫ੍ਰਾਈਡਮ ਦੇ ਖਤਰੇ ਵੀ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਨਲਾਈਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿਣ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਾਸਵਰਡ ਬਣਾਉਣਾ, ਅਣਜਾਣ ਲਿੰਕਾਂ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਡਾਟੇ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ, ਸਾਈਬਰ ਠੱਗੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਇਆ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਮੰਗ ਵੈਲਫੇਅਰ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮੰਤਵ ਸਿਰਫ ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਸਾਈਬਰ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਸਕੂਲਾਂ 'ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਅੰਤ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਈਬਰ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਵਿਕਸਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਸਾਨ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ

ਬਠਿੰਡਾ (ਬਖਤੌਰ ਵਿੱਲੋਂ)-ਮੁੱਖ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਬਠਿੰਡਾ ਡਾ. ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇ ਬਲਾਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਡਾ. ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਲਾਕ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨਰਨਾਣਾ ਵਿਖੇ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰੀ ਕਿਸਾਨ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹਮ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਬਾਰੇ ਤਕਨੀਕੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਨਹਮ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਟ ਦਾ ਹਮਲਾ ਆਰੰਭਿਕ ਕਰਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਾਹਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਆਈ.ਪੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਹਰਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਗਿਆ ਤੇ ਡਾ. ਚੰਦਰਗੜ੍ਹ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹਮ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਦੇ ਕੀਟ-ਮੋਟਰੀਆਂ ਤੇ ਮਿੱਤਰ ਕੀੜਿਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧੀ ਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਸੰਬੰਧੀ ਅਹਿਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਹਮ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਟ੍ਰੈਪ (ਗੁਲਾਬੀ ਸੂੱਡੀ ਲਈ), ਪੀਲੇ ਸਟਿਕੀ ਕਾਰਡ (ਚਿੱਟੇ ਮੱਛਰ ਲਈ) ਤੇ ਨੀਲੇ ਸਟਿਕੀ ਕਾਰਡ (ਫੂਲੀ ਸੂੱਡੀ ਲਈ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਡਾ. ਅੰਮਿਤ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਬੀਜ ਸੋਧਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਸਮ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਦਿਉਤਬੱਦੀ ਬਣਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਕੈਂਪ ਉਪਰੰਤ ਹਾਜ਼ਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਪਿੰਡ ਜੋਧਪੁਰ ਰੋਮਾਣਾ, ਬੀੜ ਤਲਾਬ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੱਕੇ 'ਤੇ ਕੀਟ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਤੇ ਗੁਲਾਬੀ ਸੂੱਡੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਫਿਰੋਨੇਟ ਟ੍ਰੈਪ ਤੇ ਪੀਲੇ ਅਤੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਸਟਿਕੀ ਕਾਰਡ ਵੀ ਲਗਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਸ਼ਾ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਜਗਮੀਰ ਸਿੰਘ ਏ. ਐੱਮ. ਬਠਿੰਡਾ ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਿਟਰੇਚਰ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਹੌਲੀ ਹਾਰਟ ਸਕੂਲ 'ਚ ਮਾਪੇ-ਅਧਿਆਪਕ ਮੀਟਿੰਗ

ਅਜੀਤਵਾਲ (ਨਵਤਰ ਸਿੰਘ)-ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਹੌਲੀ ਹਾਰਟ ਸਕੂਲ ਅਜੀਤਵਾਲ ਵਿਖੇ ਨਰਸਰੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਮਾਪੇ-ਅਧਿਆਪਕ ਮਿਲਣੀ ਸਮਾਗਮ ਰੱਖਿਆ। ਯੂਨਿਟ 1 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਖੱਬੇ ਹੋਏ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਦੇਸ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪ੍ਰਗਤੀ ਯੂਨਿਟ 1 ਦੇ ਪੇਪਰਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੰਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਪੇਪਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਪੇਪਰਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਬਾਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ। ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਟੈਸਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਡੇਟਸ਼ੀਟ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਕੂਲ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੁਭਾਸ਼ ਪਲਤਾ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਮਿਤ ਪਲਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਲਤਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਲੋਰੀਆ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਸਕੂਲ, ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਾ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਰੱਖੜੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ (ਸ਼ਮਿਦਰਵਾਲ, ਪੁਸ਼ਾਂ)-ਭਾਣ-ਭੇਟ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਤਿਉਹਾਰ ਸਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਰੱਖੜੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਗੱਟ 'ਤੇ ਰੱਖੜੀਆਂ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੂਤਰ ਬੰਨ੍ਹੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਲੱਬੀ ਉਮਰ ਦੀ ਕਮਨਾ ਕੀਤੀ। ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗਫੇਰ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਜਿੰਦਗੀ ਭਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਰੱਖੜੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਲਾਹੀ ਰੱਖੜੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਇਲਾਹੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖੜੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਬਾਬਾਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣੀਆਂ-ਜਾਂਦੀਆਂ। ਇਲਾਹੀ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਰੱਖੜੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਮੌਕੇ ਮੌਦਰਾਂ ਅਤੇ ਗਰਿਫ਼ਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤਿਉਹਾਰ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਸੀ। ਬਾਬਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰੱਖੜੀ 'ਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਅਤੇ ਰੱਖੜੀ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਭੀੜ ਸੀ।

ਪਿੰਡ ਮਾਛੀਕੇ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ 'ਚ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਧੀਆਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਬੜੀ ਹੀ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਲੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਕੂਲ ਮਾਸਟਰ ਵੱਲੋਂ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪੰਕਵਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਤੀਬਰ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਟਾਫ਼ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। (ਫੋਟੋ ਦੇ ਹਵਾਲਾ: ਲਵਲੀ ਮਾਛੀਕੇ)

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ 'ਚ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਸੰਧਵਾਂ ਲਹਿਰਾਉਣਗੇ ਤਿਰੰਗਾ

ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਗਮ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ (ਅੰਬੇਕ ਸ਼ਰਮਾ)

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਖੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸੋਧਵਾਂ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਅਦਾ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਰੋਨਾਵੀਰਸ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿਖੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਜ) ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਧੱਮ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਐੱਸ ਡੀ ਐੱਮ ਜ਼ੀਰਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਨਦੇਹੀ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਰੋਨਾਵੀਰਸ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿਖੇ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਛਾਉਣੀ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਖੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੰਮਾਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਝਾਕੀਆਂ, ਬੈਗੀਰਡਿੰਗ, ਪਾਰਕਿੰਗ, ਸਟੇਜ ਸਜਾਵਟ, ਬੈਨਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ, ਸਟਾਫ਼, ਇਨਾਮਾਂ ਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ, ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ, ਸਾਊਡ, ਰਿਹੋਰਸਮੈਂਟ, ਮੁੱਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਫਾਇਰ ਟੈਂਡਰ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਟਰੇਫਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਸੰਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਿਰਸਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਫੁੱਲ ਭਰੋਸੇ ਹਿਰਸਲਾਂ 13 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਮਿਸ ਲਿੰਦਿਆ ਆਈਏਐੱਸ (ਯੂ.ਟੀ.) ਤੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀਸੀਐੱਸ (ਯੂ.ਟੀ.), ਡੀਡੀਪੀਓ ਰਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਤਰਿਸਲਦਾਰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਹਰਚਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ (ਸੀ.ਸੀ.) ਮੁਨੀਨਾ ਅਰੋੜਾ, ਉਪ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ (ਸੀ.ਸੀ.) ਡਾ. ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਾਰਜਸਾਧਕ ਅਫ਼ਸਰ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਪੁਨਮ ਭਟਨਾਗਰ ਸਮੇਤ ਸਮੂਹ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਬਲਾਕ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਲਾਕਬੰਦੀ, 52 ਪਿੰਡ ਹੁਣੇ ਸ਼ਾਮਲ

ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ (ਬਲਵਿੰਦਰ ਵਜੀਦਕੇ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਲੱਗਗੜ੍ਹ)-ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਂ ਬਲਾਕ ਬੰਦੀ ਤਹਿਤ ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਬਲਾਕ ਦੀ ਦੋਵੇਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਾਜ਼ਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਇਸ ਬਲਾਕ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 52 ਪਿੰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਵਾਧਾ ਬਰਨਾਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਦਾ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਤਰਤੀਬ ਨਾਲ ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਬਲਾਕ 'ਚ ਜੋੜ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਤਰਤੀਬੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਿੰਡ ਨੀਕੀਰਵਾਲਾ, ਗਮੀਰੀ, ਗੁਮਰੀ, ਗੁਰਮ, ਠੁੱਲੀਵਾਲਾ, ਮਾਗੋਵਾਲ, ਮਨਾਲ, ਨਾਈਵਾਲਾ, ਟੋਲੇਵਾਲਾ, ਟੋਲੇਵਾਲਾ, ਚੁਧਾ, ਵਿਧਾੜ, ਕੋਰੇ, ਪੱਥੇਰੇ, ਮੱਲੀਆਂ, ਭੋਰਨਾ, ਚੀਮਾ, ਬਖਤਗੜ੍ਹ, ਬਾਹਮਣੀਆਂ, ਬੀਰਲਾ, ਬੀਰਲਾ ਖੁਰਦ, ਚੰਨੇਵਾਲਾ, ਛਾਪਾ, ਛੀਨੀਵਾਲਾ ਕਲਾਂ, ਛੀਨੀਵਾਲਾ ਖੁਰਦ, ਚੁਹਾਨਕੇ ਕਲਾਂ, ਚੁਹਾਨਕੇ ਖੁਰਦ, ਧਨੌਰ, ਦੀਵਾਨਾ, ਗਾਂਗੇਵਾਲ, ਗੰਗੋਰ, ਗਹਿਲ, ਹਰਦਾਸਪੁਰ, ਕਲਾਮਾਜਾ, ਕਲਾਲਾ, ਖਿਆਲੀ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ, ਕੁਰਕ, ਕੁਰਕਾ, ਲੋਹਗੜ੍ਹ, ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ, ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਸੋਢੇ, ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਬਲਾਕ ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੈਨਸ਼ਨਰ ਭਲਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਫੁਕਣਗੇ ਪੁਤਲੇ : ਗੁਰਮੇਲ, ਜੋਗਿੰਦਰ

ਮੋਗਾ (ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ)-ਪਾਵਰਕਾਮ ਟਰਾਂਸਕੋ ਪੈਨਸ਼ਨਰ ਯੂਨੀਅਨ ਮੋਗਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸ਼ਹਿਰ ਨਵੰਤਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਸ਼ਹਿਦ ਸਤੀਸ਼ ਲੁੱਥਾ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਰੱਖ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਦ ਸਤੀਸ਼ ਲੁੱਥਾ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਪੈਨਸ਼ਨਰ ਆਗੂਆਂ ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਨਾਹਰ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸੁਬਾਈ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਨਾਹਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪਾਵਰਕਾਮ ਟਰਾਂਸਕੋ

ਮੈਡੀਕਲ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ ਬੈਚ ਹੋਇਆ ਪਾਸ ਆਉਣ

ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ (ਐਲਿਗਜੈਂਡਰ ਭਿੱਸਾ)-ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਕੋਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਹੁਣ ਸਕਿੱਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਆਉਣ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਲਸ ਸਕਿੱਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸੈਂਟਰ, ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਮੈਡੀਕਲ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ ਬੈਚ, ਜੋ ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਹੋਲਸ ਸਾਇੰਸ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਕਿੱਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨੇ ਆਪਣੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ 'ਚ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਵਰਕਫੋਰਸ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵੱਲ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. (ਡਾ.) ਰਾਜੀਵ ਸੂਚ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨੇ ਟੋਨਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵੰਡੇ। ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇ ਡਾ. ਅਰਚਨਾ ਸ਼ਾਹੀ, ਨੇਡਲ ਅਫ਼ਸਰ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿੱਚ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਮਕਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਤ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ।

ਮਾਊਟ ਲਿਟਰਾ ਜੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ

ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ (ਦਰਸ਼ਨ ਜਿੰਦਲ)-ਸੀਬੀਐਸਈ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਮਾਊਟ ਲਿਟਰਾ ਜੀ ਸਕੂਲ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਨਵੀਂ ਚੇਤਨਾ ਜਗਾਉਣ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੂਪੀ ਮਨੋਰਥਾ ਬਾਰਗ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੁੱਝ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੋ ਚੁੱਧੇ ਜਿਹੜੀ 'ਚ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਣ, ਜਿਸ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਮਾਊਟ ਲਿਟਰਾ ਜੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਹੋਏ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਰਾਮਪੁਰਾ ਦੀਆਂ ਅੱਡਰ-14 ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ੇਖਰ ਤਰਕਾ ਟੀਮ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਂਮ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਗਨ ਬਾਂਸਲ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨਮਿਤਾ ਬਾਂਸਲ ਤੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗੀਤਾ ਪਿੱਲੇ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਕੂਲ ਸਾਰੇ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹਾਰਦਿਕ ਵਧਾਈਆਂ ਤੇ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪੱਤਰਕਾਰ ਡਾ. ਪ੍ਰਵੀਨ ਨੂੰ ਅਗਰਵਾਲ ਵੈਲਫੇਅਰ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਥਾਪਿਆ

ਰਾਏਕੋਟ (ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਹਾਈ)-ਅਗਰਵਾਲ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਕਲੱਬ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਡਾ. ਪ੍ਰਵੀਨ ਅਗਰਵਾਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਗਰਵਾਲ ਵੈਲਫੇਅਰ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ 'ਚ ਪੱਤਰਕਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਪ੍ਰਵੀਨ ਅਗਰਵਾਲ ਨੂੰ ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਮੁਖਾਰਬਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਡਾ. ਪ੍ਰਵੀਨ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, 'ਆਪ' ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਹਲਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇਕਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਅਗਰਵਾਲ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਗਰਵਾਲ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬੇਹਤਰੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਅਗਰਸੇਨ ਵੱਲੋਂ ਦਰਸਾਏ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਵਾਦ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀਆਂ ਹਿਰਸਲਾਂ

ਮਾਨੋਰਕੋਟਲਾ (ਅਸ਼ਵਰ ਪਰਿਵਾਰ)-ਦੇਸ਼ ਦੇ 79 ਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਹਿਰਸਲਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਡਾਕਟਰ ਜਾਗਿਰ ਹੁਸੈਨ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਆਯੋਜਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪੂਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਹਿਰਸਲਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਲ ਅਫ਼ਸਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਸਮਾਗਮ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਜਾਗਿਰ ਹੁਸੈਨ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਖੇ ਪੂਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਆਯੋਜਤ ਕੀਤੇ ਜਾਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਉਪਰੰਤ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮਾਰਚ ਪਾਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਲਾਘਾਗਰ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਨਾਚ ਗਿੱਧਾ, ਗੋਗੜਾ ਆਦਿ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਸਮਾਗਮ ਸੰਬੰਧੀ ਅਗਲੀ ਹਿਰਸਲਾਂ 11 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸੱਤਿਆ ਭਾਰਤੀ ਸਕੂਲ ਬਿਨਪੁਰਾ ਨੇ ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ ਮਨਾਈ

ਦੇਵਰਾ (ਗੁਰਦਿੱਤ ਸੇਠ)-ਸੱਤਿਆ ਭਾਰਤੀ ਸਕੂਲ ਬਿਨਪੁਰਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਮਾਣ ਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ 25 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਕੂਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਬਣਾਇਆ। ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇ ਸਟਾਫ਼ ਨੇ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਦੁਆਰਾ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਂ ਚਮਕਾਇਆ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਮਾਪੇ 25 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਸੱਤਿਆ ਭਾਰਤੀ ਸਕੂਲ ਬਿਨਪੁਰਾ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਏਅਰਲਾਈਨ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ 25 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਚੌਥੀ ਵਾਰੀ ਨੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੋਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਜਤਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਵਰ ਮੈਂਬਰ ਪਵਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਮਨਦੀਪਜੀਤ ਕੌਰ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਸਦੀਪ ਕੌਰ, ਅਨੀਤਾ ਕੁਮਾਰੀ, ਸਕੂਲ ਦੀਵੀ (ਕਮਜੀਤ ਕੌਰ), ਐੱਮ.ਡੀ.ਐੱਮ.ਵੈਨਡਰ ਦੀਵੀ (ਜਤਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ) ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਪਣੀਆਂ ਅਮਿਟ ਯਾਦਾਂ ਛੱਡ ਗਿਆ।

ਡਾ. ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਲੰਗੋਆਣਾ ਦੀਆਂ ਮਿਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ
(ਆਖਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਕਲਪਨਾ ਦੱਤਾ (ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਜੋਸ਼ੀ) ਦਾ ਜਨਮ 27 ਜੁਲਾਈ 1913 ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਵਿਨੋਦ ਬਿਹਾਰੀ ਦੱਤਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸ਼ੋਭਨਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਘਰ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਸ਼੍ਰੀਪੁਰ ਉਪਜਿਲਾ ਬੋਅਲਖਲੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਚਟਗਾਂਵ, ਬੰਗਾਲ ਪ੍ਰਾਂਤ (ਹੁਣ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ) ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਿਰਫ 300 ਘਰਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਇੱਕ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰ ਪਰਵਾਰ ਸੀ, ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ
ਘਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਲਪਨਾ ਨੇ ਡਾ. ਖਸਤਗੀਰ ਬਾਲਿਕਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਲਪਨਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 'ਪਾਬੋਰ ਡਾਬੀ' ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਕਨੌਈਆ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਚਾਚਿਆਂ ਨੇ ਅਸਹਿਯੋਗ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ। ਉਹ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਵਿਗਿਆਨੀ ਆਚਾਰੀਆ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਚੰਦਰ ਰਾਏ ਉਸ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਨ। ਉਹ ਗਣਿਤ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲਿਜ਼ਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸੀ।

ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਵਾਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੰਡਿਆ

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ

ਐਤਵਾਰਤਾ

ਟੁਰਿਆ ਸੀ ਸੱਚ ਲੱਭਣਾ
ਤੇ ਮੈਂ ਉਮਰ ਗੁਆ ਬੈਠਾ
ਸਕੂਨ ਏਸੇ ਗੱਲ ਦਾ
ਕਿ ਮੈਂ ਜਿਉਂਦਾ ਤਾਂ ਰਿਹਾ
- ਕਿੰਦ ਨਾਹਲ

ਚਟਗਾਂਵ ਸ਼ਸਤਰਬੰਦ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੀ ਨਾਇਕਾ

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਬੇਬੁਨ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ। ਮਹਿਲਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣੀ ਪਈ।
ਕਲਪਨਾ ਛਾਤਰੀ ਸੰਘ (ਗਰਲ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ) ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੰਗਠਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੀਨਾ ਦਾਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤੀਲਤਾ ਵਾਡੇਦਾਰ ਵਰਗੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।
ਚਟਗਾਂਵ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਜਖੀਰੇ 'ਤੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ 18 ਅਪ੍ਰੈਲ 1931 ਨੂੰ ਚਟਗਾਂਵ ਵਿੱਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਜਖੀਰੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲ ਗਈ। ਕਲਪਨਾ ਚਟਗਾਂਵ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਥੇ ਗਈ ਵੀ, ਪਰ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਿਆ। ਆਖਰਕਾਰ ਉਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਚਟਗਾਂਵ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੀ। ਕਲਪਨਾ ਨੇ ਚਟਗਾਂਵ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਬੀ ਐੱਸ ਸੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ।

ਉਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਤਸੁਕ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪਿਸਤੌਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਵੀ ਸਿੱਖ ਲਏ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਕੁੜੀ ਸੁਰਭਾ ਦੱਤਾ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਕਲਪਨਾ ਨੇ ਅਨੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੋਲੇਵਾਲੀ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟ ਕਰਕੇ ਉਡਾਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਆਰਮੀ ਦੇ ਸੂਰਿਆ ਸੇਨ ਨੇ ਕਲਕੱਤਾ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ਾਬ, ਗਲਾਇਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਕਲਪਨਾ ਖੁਦ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਈ। ਉਹ ਗੰਨ-ਕੋਟਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰ ਬਣ ਗਈ ਅਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਦਿਨੋਂ ਰਾਤ ਚਲਦੀ ਅਤੇ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਿਸਵਾਸ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਇਨਾਮਾਈਟ ਨਾਲ ਉਡਾਉਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਸਫਲ ਰਹੀ। 17 ਸਤੰਬਰ 1932 ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਚਟਗਾਂਵ ਦੇ ਪਹਾੜਾਲੀ ਵਿਖੇ ਯੂਰਪੀਅਨ ਕਲੱਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਮਰਦ ਦੇ ਭੇਜ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੀਤੀਲਤਾ ਵਾਡੇਦਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕਲੱਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਖੂਨ-ਖਰਾਬੇ ਦਾ ਬਦਲਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਫੌਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪ੍ਰੀਤੀਲਤਾ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਾਈਨਾਈਡ ਪੀ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਉਹ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਸਹਿਪਾਠੀ ਅਤੇ ਸਾਥੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੀ।

ਪੁਲਸ ਨੇ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਘਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪੁਲਸ ਦੀ ਭਾਰੀ ਗੜਜ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਭੱਜਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਅਤੇ ਸੂਰਿਆ ਦਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਦੇ ਜਾਲ ਤੋਂ ਬਚ ਗਏ। ਇੱਕ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਪੁਲਸ ਦੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿੰਦਰ ਦੱਤ ਦੇ ਨਾਲ ਪੁਰੇ ਦੇ ਘੰਟੇ ਇੱਕ ਤਲਾਅ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੁਕਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਭੱਜਦੀ ਹੋਈ ਦੂਰ ਚਲੀ ਗਈ, ਪਰ ਚਟਗਾਂਵ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਿਨਾਰੇ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਪੁਲਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੱਪੜ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਫੌਜ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਨੇ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਬਿਝਕਿਆ— 'ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿਓ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।' ਉਹ ਪੁਲਸ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲ ਹੋ ਗਈ।

ਸੂਰਿਆ ਸੇਨ ਅਤੇ ਤਾਰਕੇਸ਼ਵਰ ਦਸਤਗਿਰੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜੱਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ

ਉਹ ਸਿਰਫ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਡੇਮਾਨ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਰਬਿੰਦਰਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਦੇ ਦਖਲ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿਜਲੀ ਅਤੇ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਤੰਬਰ 1934 ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ 1935 ਤੱਕ ਮੋਦੀਨੀਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਨਾਜਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੋਦੀਨੀਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਦਬਾਅ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਟੈਗੋਰ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ ਦਖਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਕੋਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ 1 ਮਈ 1939 ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਰਬਿੰਦਰਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਕਾਰਜਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਾਥੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਖੁਦ ਅਜੇ ਤੱਕ ਜੈਕੱਤਰੀ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਵੇਦਾਂਤ ਅਤੇ ਗੀਤਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਵੀ ਸੀ।
ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਲਜ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਆਖਰਕਾਰ 1940 ਵਿੱਚ ਬੀ ਏ ਪਾਸ ਕਰ ਗਈ ਅਤੇ ਐੱਮ ਏ (ਗਣਿਤ) ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਹ 1940-41

ਅਨਿਲ ਰਾਜੀਮਵਾਲੇ ਅਨੁਵਾਦ : ਐੱਮ ਐੱਸ ਭਾਟੀਆ

ਵਿੱਚ ਚਟਗਾਂਵ ਵਿੱਚ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸੀ। ਕਲਕੱਤਾ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸਟੇਡੀ ਸਰਕਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਰਸਾਲਾ 'ਪਬੋਆ' ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਲਗਭਗ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ 'ਨਾਰੀ ਸਮਿਤੀ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਰਾਤ ਅਤੇ ਦਿਨ ਦੇ ਸਕੂਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਦੱਬੇ-ਬੁਲੰਦ ਲੋਕ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਚਟਗਾਂਵ 'ਤੇ ਜਾਪਾਨੀ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਲਈ 'ਮਹਿਲਾ ਆਤਮ ਰਕਸ਼ਾ ਸਮਿਤੀ' ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਟਾਈਫਾਈਡ ਕਾਰਨ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਈ।
ਉਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਚਟਗਾਂਵ ਵਿੱਚ ਸੱਕਾਲ ਮਨਦੁਆਰਾ, ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਧੋਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ

ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ 1943 ਦੇ ਬੰਗਾਲ ਅਕਾਲ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਆ ਗਈ। ਆਪਣੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ 1942 ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਵਿੱਚ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।
ਦਸੰਬਰ 1942 ਵਿੱਚ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਸਕੂਲਿੰਗ ਲਈ ਬੰਬਈ ਗਈ। ਉੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪੀ ਸੀ ਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਬਾਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਆਰਗਨਾਈਜ਼ਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਭੈਣਾਂ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਪੀ ਸੀ ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾ ਦੱਤਾ ਦਾ ਵਿਆਹ ਅਗਸਤ 1943 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਟਗਾਂਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਪਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਜਨਵਰੀ 1946 ਵਿੱਚ ਚਟਗਾਂਵ ਦੇ ਪਾਰਟੀਆ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਹੜਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ।

1946 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਗਾਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਲੜੀ, ਪਰ ਜਿੱਤਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ।
ਬੀ ਟੀ ਆਰ ਪੀਰੀਅਡ
ਪੀ ਸੀ ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾ ਜੋਸ਼ੀ ਸ਼ਾਇਦ ਬੀ ਟੀ ਆਰ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੀੜਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਪੀ ਸੀ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਦਸੰਬਰ 1947 ਵਿੱਚ ਬੀ ਟੀ ਰਣਦੀਵੇ ਨੇ ਲਈ ਸੀ। ਫਰਵਰੀ-ਮਾਰਚ 1948 ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗਠਿਤ ਅਤੇ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਮਾਅਰਕੋਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲਾਈਨ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਪੀ ਸੀ ਜੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੁਰਜੂਆਜੀ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਮ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਲਪਨਾ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਤਕਲੀਫਾਂ ਵੀ ਝੱਲੀਆਂ। ਦੋਸ਼ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਸਨ ਅਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ, ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜਮਹੂਰੀ ਸਨ।

ਕਲਪਨਾ ਜੋਸ਼ੀ 1948 ਵਿੱਚ ਰੂਪੜੇ ਹੋ ਗਈ। ਜਦੋਂ 1951 ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਟਿਸਟੀਕਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪੀ ਸੀ ਮਹਾਲਨਬਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਂਪਲ ਸਰਵੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਰੂਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਧਿਐਨ ਸੰਸਥਾਨ ਦੀ ਸੰਸਥਾਪਕ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵੀ ਸਨ।
ਉਹਨਾਂ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਕਿਤਾਬ 'ਚਿਟਾਗਾਂਗ ਆਰਮੀ ਰੇਡਰਜ਼: ਰੀਮਿਨਿਸੈਂਸ' ਲਿਖੀ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਪੀ ਸੀ ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨਿਖਿਲ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਪੀ ਸੀ ਜੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਗਈ। ਕਲਪਨਾ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, 'ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਨੇ ਸਾਡੀ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਉਡਾਣ ਦਿੱਤੀ।'
ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ 8 ਫਰਵਰੀ, 1995 ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ।
ਸੰਪਰਕ : 99884-91002

ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਚਾਰਲਸ ਗੁਰਹਾਮ

ਉਲਟ ਦੇਣ ਨਾਲ ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, 'ਟਾਈਮ ਟੇਬਲ' ਲੇਖਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਫੇ ਵਜੇ ਸੌ ਜਾਂਦਾ। ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਮਿਤ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ ਨਾ ਜਾਵੇ ਸ਼ਬਦ ਹੁਕਮ ਸੀ ਕਿ ਅੱਠ ਵਜੇ, ਜਦ ਉਸ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਸਾਥੀ ਹੋਟਲਾਂ, ਸਿਨੇਮਿਆਂ, ਥੀਏਟਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਬਾਲਜ਼ਾਕ 'ਕੱਲਾ-ਕਰਾ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸੁੱਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਨੌ ਵੱਜ ਜਾਂਦੇ, ਦਸ ਵੱਜ ਜਾਂਦੇ, ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਸੁੱਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਸਿਨੇਮਿਆਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤਦੇ ਤੇ ਸੜਕਾਂ ਵਿਚ ਗਹਿਮਾ-ਗਹਿਮੀ ਹੁੰਦੀ, ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਹਾਲੀ ਸੁੱਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦ ਪੈਰਿਸ ਉਥਾਸੀਆਂ ਲੈਂਦਾ ਉੱਘਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਉਸਲਵੰਟੇ ਲੈਣ ਲਗਦਾ।
ਬਾਰਾਂ ਵੱਜਣ 'ਤੇ ਉਹ ਉਠ ਬਹਿੰਦਾ। ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸੌ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਸੁਖ-ਚੈਨ ਵਿਚ ਅਠ-ਦਸ ਘੰਟੇ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਬਿਤਾ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚਕਾਰ ਨਾ ਕੋਈ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਆਵੇਗਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਖ਼ਤ-ਪੱਤਰ, ਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਭੱਠੀ ਇਕ ਵਾਰ ਤਪ ਪਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਨੀਵਿਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗੀ।
ਵਿਚਾਰ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਗਦੇ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਝਰਨੇ 'ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਵਗਦਾ ਏ, ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਕਹਿੰਦਾ। ਰਾਤ ਦੇ ਸੋਨਾਟੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮੇਜ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਦਾ ਹਾਂ 'ਕੱਲਾ, ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤਾ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਘਨ ਦੇ ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੋਂ ਵਾਕ ਤੇ ਪੈਰੇ ਤੇ ਪਾਤਰ ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ-ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੱਝਣ ਲਗਦੇ ਨੇ। ਅਜਿਹੇ ਅਵਸਥਾਂ 'ਤੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਬੋਝਾ ਜਾਪਦਾ ਏ, ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਏ।
ਜਾਗਣ ਮਗਰੋਂ ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਸਤਰ ਪਾਉਂਦਾ, ਸਾਧੂਆਂ ਵਰਗਾ ਚਿੱਟਾ ਰੋਗਾ, ਜੋ ਬੜਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਫੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਹਰ ਅੰਗ ਉਸ ਵਿਚ ਮੋਕਲਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਹਲਕਾ-ਫੁਲਕਾ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਨਿੱਘਾ ਵੀ। ਚੰਗੇ ਉੱਤੇ ਕਮਰ ਦੁਆਲੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਜੰਜੀਰ ਪਾ ਲੈਂਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਲੀਬ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਚਾਕ ਤੋਂ ਕੈਂਚੀ ਲਟਕੀ ਹੁੰਦੀ।
ਉਸ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਰਾਂ 'ਤੇ ਹੱਸਦੇ-ਹੱਸਦੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਾਧੂ ਹੀ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਏ।

ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹੀ ਵੀ ਸੀ। ਜੇ ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਨੇ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਫੁੱਲ੍ਹਾ ਲਿਬਾਸ ਚੁਣਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਚੰਗੇ ਦੀ ਥਾਂ ਡਰੈਸਿੰਗ ਗਾਊਨ ਵੀ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਸੀ।
ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਸਿਆਲ ਲਈ ਗਰਮ ਚੰਗੇ ਸਨ ਤੇ ਹੁਨਾਲ ਲਈ ਵਧੀਆ ਲਿਨਨ ਦੇ ਚੰਗੇ, ਜੋ ਲੱਡਾਂ ਵੱਧ ਸਾਫ਼ ਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਰਤਾ ਕੁਝ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਸਹਾਰ ਨਾ ਸਕਦਾ। ਸਿਆਹੀ ਤਾਂ ਅੱਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਅਸਹਿ ਸੀ। ਕੁਝ ਹੀ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਕਾਫੀ ਦੇ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਕੱਪ ਪੀਂਦਾ। ਫੇਰ ਉਹ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਤੇ ਲੱਤਾਂ ਦੀ ਆਕੜ ਭੰਨਦਾ ਤੇ ਨੀਂਦ ਦੇ ਰਹਿੰਦੇ-ਉਹਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।
ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਿਖਣ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਉਨੀ ਵਸਤਰ ਵਿੱਛਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਬਿਲੀਅਰਡ-ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰੰਗ ਉਸ ਦੀ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖਾਵਾਂ ਜਾਪਦਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਰੱਖੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਕਲਮ ਦਾ ਲੜੀਦਾ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।
ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਸ਼ਮੂਦਾਨ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੌਸ਼ ਰਾਤੀ ਛੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਕੇਵਲ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ। ਬਾਕੀ ਦਾ ਕਮਰਾ ਹਨੇਰਾ ਹੁੰਦਾ, ਬੁਰਿਆਂ, ਬਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪਰਦੇ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਚਾਨਣ ਦੀ ਲੀਕ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਅੰਦਰ ਆ ਸਕਦੀ। ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਚੰਨ-ਚਾਨਣੀ ਤੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਲੈਂਅ ਨੂੰ ਵੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਹਾਰ ਨਾ ਸਕਦਾ। ਪਹੁ-ਫੁਟਾਲਾ ਵੀ ਲਿਖਣ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਝਾਕ ਸਕਦਾ।
ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਲਈ ਲਿਖਣ ਜੋਗੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕੀਮਤੀ ਕਲਮਾਂ ਪਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਜੋ ਪਹਾੜੀ ਕਾਂ ਦੇ ਖੰਭਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਕੋਲ ਹੀ ਸਿਆਹੀ ਨਾਲ ਭਰੀ ਦਵਾਤ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਸਿਆਹੀ ਦੀ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਬੋਤਲ। ਇਕ ਵਾਰ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਿਘਨ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼ਮੂਦਾਨ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪਈ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ-ਮੁਹਾਵਰੇ, ਬਿੰਬ ਆਦਿ ਹੁੰਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਖਦਿਆਂ ਲੱਝ ਪੈ ਸਕਦੀ ਸੀ।
ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਉਥੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਸਾਲਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ-ਨਾ ਨਾਵਲ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ, ਨਾ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ।ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਮੇਜ਼ ਮੁਹਰੇ ਬੈਠਦਾ, ਚੰਗੇ ਦੀ ਸੱਜੀ ਥਾਂ

ਫਿਛਾਂਹ ਹਟਾਉਂਦਾ, ਬਾਂਹ ਨੂੰ ਮਲਦਾ, ਕਲਮ ਚੁੱਕਦਾ। ਨੌਕ ਨੂੰ 'ਗੁਨੇ' 'ਤੇ ਦੱਬ ਕੇ ਪਰਖਦਾ, ਦਵਾਤ ਵਿਚੋਂ ਡੁਬ ਲੈਂਦਾ, ਫੇਰ ਨੌਕ ਨਾਲ ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਛੋਹਦਾ ਤੇ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਸਵਾਰ ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ ਬੇਚੈਨ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ : 'ਨਮਰੇ ਛੱਡ, ਲਿਖਣ ਦਾ ਸਮਾਂ।'
ਹੁਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ, ਬਾਲਜ਼ਾਕ ! ਇਹ ਹੋ ਗਿਆ ! ਉਸ ਦੀ ਕਲਮ ਹਲਕੇ-ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਮਹਿੰਗੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੀ, ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਭੁਕਿਆਂ ਅੱਠ, ਦਸ, ਬਾਰਾਂ, ਸੋਲਾਂ ਤੇ ਕਦੇ ਵੀਹਾਂ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ।ਲਿਖਣ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਤੇਜ਼ ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਦੀ ਵਿਚਾਰ-ਗਤੀ ਹੁੰਦੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਕਲਮ ਉੱਕਾ ਹੀ ਸਾਥ ਨਾ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਅੱਧ-ਪਚੱਧੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਦਾ ਅੱਗੇ ਵਧ ਜਾਂਦਾ।
ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਤ ਪੈਰਿਸ ਦੇ ਹਰ ਕੰਪੋਜ਼ੀਟਰ ਲਈ ਇਕ

ਸਿਰ-ਦਰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕੇਵਲ ਅੱਧ-ਪਚੱਧੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹੀ ਨਾ ਹੁੰਦੇ, ਵਿੰਗਾ-ਤੜਿੰਗੇ ਤੇ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਵੀ ਹੁੰਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਬੜੀ ਅੱਖ ਹੁੰਦੀ।
ਪੰਜ-ਛੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਇਕਸਾਰ ਬੈਠਕ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਦੀਆਂ ਸੱਚਾਂ ਓਸੇ ਰਫ਼ਤਾਰ ਆਲੇ ਦੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।
ਸਰੀਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲਗਦਾ। ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀੜ ਹੋਣ ਲਗਦੀ। ਸਿਰ ਵਿਚ ਦਰਦ ਪੈਂਦਾ। ਪੈਂਟ ਤੇ ਕਮਰ ਦੇ ਪੱਟੇ ਆਕੜ ਜਾਂਦੇ। ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦਾ 'ਗੂਠਾ ਤੇ ਉਂਗਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸੌ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਮੋਮਬੱਤੀ ਦੀ ਲੈਅ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਤੜਕ ਉਠਦਾ।
ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਅਖੀਰ ਕਲਮ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ, ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉਠਦਾ, ਆਕੜ ਭੰਨਦਾ, ਕਮਰ ਸਿੱਧੀ ਕਰਦਾ। ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਪਟਾਕੇ ਕੱਢਦਾ, ਪੁੜਪੁੜੀਆਂ ਮਲਦਾ। ਫੇਰ ਸਿਰ ਨੂੰ ਇੰਜ ਝਟਕਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ 'ਤੇ ਕੁੱਤਾ ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਛੱਡਦਾ ਹੈ।
ਆ-ਹਾ... ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਕਾਫੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦਾ।
ਉਸ ਨੂੰ ਤਮਾਕੂ ਨਾਲ ਘਿਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਵੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦੀ।
ਪਰ ਕਾਫੀ ! ਉਸ ਦੀ ਕਿਆ ਬਾਤ ! ਕਾਫੀ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਸੀ।
ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਫੀ ਢਿੱਡ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਤਾਂ ਵੀ ਭੋੜਾ ਅਸਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ ! ਕੋਈ ਸੁਭਚਿਤਕ ਕਹਿੰਦਾ।
ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਦਾ, ਕਾਫੀ ਤਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਹੈ।
ਏਨੀ ਸਵਾਦਲੀ ਚੀਜ਼ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਲੈ ਦਿੰਦਾ। 'ਕਾਫੀ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਏ। ਵਿਚਾਰ ਸੈਨਿਕਾਂ ਵਾਂਗ ਅੱਗੇ ਤੇਜ਼। ਕਾਫੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।' ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕਾਫੀ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ, ਜਿਹੇ ਜਿਹੀ ਕਾਫੀ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾ ਸਕਦਾ-ਕਾਲੀ, ਗਾੜ੍ਹੀ ਤੇਲ ਵਰਗੀ ਕਾਫੀ, ਜੋ ਤਿੰਨਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬਣਾਉਂਦਾ-'ਬਰਬਨ', 'ਮੋਚਾ' ਤੇ 'ਮਾਰਡੀਨਿਕ'। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਕਿਸਮਾਂ ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ

ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੋਂ ਖ਼ਰੀਦਦਾ, ਜੋ ਪੈਰਿਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਨ। ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਤਿਆਰ ਕਰਾਉਂਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਫੀ ਦੇ ਹਰੇ ਦਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ ਕੇ ਪਰਖਦਾ, ਨੌਕ ਕੋਲ ਲਿਆ ਕੇ ਸੁੱਘਦਾ, ਚੰਬ ਕੇ ਵੇਖਦਾ, ਫੇਰ ਖ਼ਾਸ ਦਾਇਰਾ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭੁੰਨਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ। ਕੱਠੀ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਜੋਗੀ ਕਾਫੀ ਖ਼ਰੀਦਦਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਚੌਥਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਅੱਧਾ ਪੈਰਿਸ ਗਾਹੁਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਆਪਣੀ ਮਨਪਸੰਦ ਕਾਫੀ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।
ਸਵੇਰੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਬੈਠਕ ਤੋਂ ਉਠਦਾ, ਤੇ ਘੰਟੀ ਵਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਅੰਗਸਤੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦਾ।ਅੰਗਸਤੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਟਰੇਅ ਵਿਚ ਨਾਸ਼ਤਾ ਰੱਖੀ ਆਉਂਦਾ। ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਨਾ ਆਖਦਾ, ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼ੁਭ-ਸਵੇਰ ਵੀ ਨਾ ਕਹਿੰਦਾ।
ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਨੇ ਹਾਲੀ ਹੋਰ ਲਿਖਣਾ ਹੁੰਦਾ, ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਲਟਕੀ ਹੁੰਦੀ। ਅੰਗਸਤੇ ਚੁੱਪ ਕੀਤਾ ਮੋਜ਼ 'ਤੇ ਟਰੇਅ ਰੱਖਦਾ, ਪਰਦੇ ਹਟਾਉਂਦਾ ਤੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਬੁਝਾ ਦਿੰਦਾ।
ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਆਪ ਅੰ

ਵਕਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕੌੜੇ ਤਸਰਬੇ ਤੋਂ ਲੰਘਾਉਣ ਵਾਲ਼ੇ

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਇਸ ਪੰਦਰਾਂ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅੱਠੱਤਰ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਾਲੀ ਵੀ ਵੱਡੇ ਇਸਤਿਤਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਬਹਾਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਛੁਟਿਆਉਣ ਲਈ ਵਾਰ ਲਾਉਣਗੀਆਂ। ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਪਣਾ ਅਕਸ ਚਮਕਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ੋਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਲਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ ਪੁਰਾਣੇ ਜਾਂ ਅਜੋਕੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਦਿੱਖ ਪੁੰਦਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਵੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਹੱਲੇ-ਵਿੱਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਆਸ ਵਾਲੀ ਕਿਰਨ ਸਿਰਫ਼ ਖੁਦ ਨਜ਼ਰ ਆਓ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨੇਤਾ ਬਾਕੀਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ, ਪਰ ਜਿਸ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਭਲੇ ਦੇ ਸੁਫ਼ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਗੂ ਲੋਕ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਕਦੇ ਓਨਾ ਜ਼ੋਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਲਾਇਆ ਹੁੰਦਾ, ਜਿੰਨਾ ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਝੁੰਗੀਆਂ-ਝੱਪੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀੜਿਆਂ ਦੀ ਜੁਨ ਹਦਾਉਣ ਵਾਲ਼ੇ ਲੋਕ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦਿਆ ਕਰਦੇ। ਹਕੀਕੀ ਤਸਵੀਰ ਲੁਕਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਠੱਤਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜੇ ਕੋਈ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਉਸ ਵਕਤ ਈਮਾਨਦਾਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਹੱਲੇ-ਹੌਲੀ ਇੱਕ-ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਸੁਲਹੀਣ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋ ਚੜ੍ਹਦਾ ਗਿਆ। ਅਚਾਨਕ ਇਹ ਸੂਝ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਸਹਿਜ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬੀਤੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜਦੋਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਚੀਕਣ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗਾੜਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਸੋਚ ਨਾਲ ਖੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਿਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਭਟਕ ਕੇ ਉਸੇ ਵਿਗਾੜ ਦੇ ਅੱਡੇ ਬਣਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ

ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਭੱਦੀ ਮਿਸਾਲ ਭਾਰਤ ਦਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰਾਵੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਹੋਰੀਵੇਰੀ ਹੋਣੀ ਕੀ, ਵੋਟ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਬਣਿਆ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲੱਗਦੇ ਪਏ ਹਨ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮੌਕੇ ਏਦਾਂ ਦੇ ਆਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਸਨ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਹੱਦ ਉੱਤੇ ਵੱਸਦੇ ਡੱਬਵਾਲੀ ਕਸਬੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਚੋਣ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਹਰ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਗਲੀ ਚੋਣ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦੇ ਸਾਰ ਓਸੇ ਡੱਬਵਾਲੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲ਼ੇ ਪਾਸੇ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਚਾਲਿਉਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸੜਕ ਟੱਪਣ ਨਾਲ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਈਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਏਦਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੋਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਉਸ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਏਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਰਾਵੇਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੋਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸੀ, ਵੋਟਰ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਮੱਨੇ ਅਤੇ ਸਾਢੇ ਬੰਨ੍ਹ ਨੇ ਆਏ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂਅ ਵੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦੱਸ ਸਕਦੇ। ਵੋਟਿੰਗ ਬੁਥਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਈ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੋਟ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਏਥੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ। ਇਹੋ ਕੰਮ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਚਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਵਕਤ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਹੋਰਾਵੇਰੀ ਅਤੇ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਤੇ ਚੋਣ ਅਮਲੇ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਵੋਟ ਚੋਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਭਰਿਆ ਅਤੇ ਦੋ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵੰਗ ਨਾਲ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਖੁੰਜੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ

ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉੱਕਾ-ਪੁੱਕਾ ਝੂਠ ਕਹਿ ਕੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਗੱਲ ਆਈ-ਗਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਵੋਟਾਂ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਸਪੇਸ਼ਲ ਇਨਟੈਂਸਿਵ ਰਿਵੀਊ ਐੱਸ ਆਈ ਆਰ) ਦਾ ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਪੱਖੀ ਵੋਟਾਂ ਬਚਾਉਣ ਤੇ ਵਧਾਉਣ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਕੱਟਣ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲਦਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਫਿਰ ਉਹੀ ਗੱਲਮੱਲ ਜਵਾਬ ਕਿ ਸਭ ਝੂਠੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਖ਼ਰੜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਿਕਲ ਪਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਰਨ ਲੱਖ ਵੋਟਾਂ ਗਲਤ ਦੱਸ ਕੇ ਕੱਟਣ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਪੈਂਹਨ ਲੱਖ ਵੋਟਾਂ ਕੱਟਣ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉਹ ਪੈਂਹਨ ਲੱਖ ਵੋਟਾਂ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੱਟੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਉੱਤੇ ਵੀ ਉਹ ਡਾਟਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਘਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਬੱਸ ਇੱਕ ਹਿਪੋਰੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਫਲਾਨੇ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਐਨੀਆਂ ਕੱਟੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਘਰ ਬਾਰੇ ਸਿੱਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਡਾਟਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਹਿਪੋਰੇਟ ਮਗਰੋਂ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੈਂਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਤਾਕਤ ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲ਼ੇ ਇਸ ਦੇ ‘ਪੰਨਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ’ ਹਰ ਘਰ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਦੱਸਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਫਲਾਨੇ ਟੱਬਰ ਦੀਆਂ ਫਲਾਣੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਕੱਟਣੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲ਼ੇ ਦਿਨ ਇਸ ਖੇਡ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ।

ਹਾਲੇ ਇਹ ਰੌਲਾ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਰਨਾਨਾਕ ਵਿੱਚ ਇਹੋ ਕਹਾਣੀ ਹੋਣ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਿੱਧਾ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੱਕੋ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਗਲਤ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇੱਕ ਲੱਖ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੁੱਜਦੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਦੋਸ਼ ਝੂਠੇ

ਕਹੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਐਗ਼ੀਡੇਵਿਟ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਗਈ, ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕੁਝ ਘਰਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਦੱਸੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬੋਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਏਦਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਜੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਵੰਗ ਦੋਸ਼ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਲ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਓਹਲਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਓਹਲਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਹੋ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਤੋਂ ਹੋਰ ਖਰਾਬ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ, ਓਦੋਂ ਇਲੈਕਟੋਰਲ ਬਾੰਡ ਰਾਹੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਫੰਡ ਦੇਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਭਖਿਆ ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਸੱਚ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੋਵੀ ਘੰਟੇ ਵਕਤ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰਾ ਸੱਚ ਦੱਸਣਾ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਣ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਹੋ ਡਾਟਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਡਾਟਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫੜਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਇਲੈਕਟੋਰਲ ਬਾੰਡ ਰਾਹੀਂ ਫੰਡ ਦੇਣਾ ਮੰਨ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਹੋਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਓਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਫੰਡ ਉਗਰਾਹੁਣ ਵਾਲ਼ੇ ਕੰਮ ਲਾਈਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਓਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਮੁੱਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਧਾਇਆ, ਵਰਨਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਚੋਣਾਂ ਉੱਤੇ ਅਣਕਿਆਸਿਆ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਕਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੱਲੋਂ ਏਥੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼

ਘੋੜੇਵਾਰ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦਾ ਨਗਰ, ਜਾਡਲਾ

ਜਾਡਲਾ, ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਸੱਤ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘੋੜੇਵਾਰ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਸਾਇਆ ਨਗਰ ਹੈ। ‘ਘੋੜੇਵਾਰ’ ਅੱਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਪਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾ-ਰਾਜਪੂਤ ਬਰਾਦਰੀਆਂ ’ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਹਲਾ ਕਿਸਮ ਦੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਪਾਲਕ ਸਨ। ਉਂਜ ਪੰਜਾਬ ਇਹਨਾਂ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਮੁਕਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਿੰਡਵਿੱਚ ਇਹ ਸੀਕਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਸਨ। ਹੋਇਆ ਇਉਂ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਦੋ ਰਾਜਪੂਤ ਧੜਵੇਲ, ਇਸ਼ੁਪਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ, ਆਪਣੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀਆਂ ਅਤੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚਿੱਤਪੁਰਨੀ-ਜਵਾਲਾਹੀ ਦੇ ਦਰਗਜ਼ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਵਾਪਸੀ ਉੱਤੇ ਬਲਾਚੋਰ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਪੁੱਤਾ ਆ-ਰੁਕੇ। ਪੰਕੀ ਵਸੋਬ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹਰ ਜਲ-ਲਬਰੇਜ਼ ਖੁੱਲੀਆਂ, ਮਾਲਕ ਸੰਖਣੀਆਂ, ਜ਼ਰਬੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘੋੜੇ ਪਾਲ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਰਾਸ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ।

ਦੂਜੀ ਮਿੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਜੈਪੁਰ ਸਟੇਟ ਦੇ ਕਛਵਾਹਾ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੁਫਾ ਕਾਲ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਮਸਜੂਰੀਵੱਲੋਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਕੁੱਝ ਉੱਘੇ ਟੱਬਰਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕਰ ਖੋਖੜ ਨੇੜੇ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁੱਜ ਕੱਢੇ ਡੋਰੇ ਲਾ ਲਏ। ਘੋੜੇ ਪਾਲਕ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਇੱਕ ਅਹਿਲਕਾਰ ਘੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਸੀ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਵਿਲਿਕਾਰ ਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਰਾਜਪੂਤ ਲੋਕਾਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਅੱਲ ਨਸਲੀ ਘੋੜੇ ਪਾਲਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਘੋੜੇ ਪਾਲਕ ਉਪਰੰਤ ਘੋੜੇ ਵਾਹ ਪੈ ਗਈ ਸੀ, ਨੇ ਘੱਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਇਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਿਆ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਵੱਲੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੇਧਤੀ ਕੀਤੀ। ਜਿੰਦੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮਗਰੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਗਲੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਰਾਹੋਂ ਦੇ ਉਹਾਰ ਅਤੇ ਦਰਿਆਵੇਂ ਪਾਰ ਪਿੰਡ-ਦਰ-ਪਿੰਡ ਵਧਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਹੜੇ ਘੋੜੇਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਲਤਨਤ ਬਣਦੇ ਰਹੇ।

ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੇੜ ਵੱਸ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ-ਅਗਲੇਰੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰਾਣਾ ਭੋਜ ਨੇ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਜੰਗੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਪਰੰਤ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਝਾੜ-ਵੇਲਾ ਯੂਕਤ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਪਿੰਡ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਕਿਲਾ ਗੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਨਵੀਂ ਵਸੋਬ ਦੀ ਸੋੜੀ ਗੱਡਣ ਲਈ ਅਕਸਰ ਜੰਡ, ਬੇਰੀ, ਟਾਹਲੀ ਜਾਂ ਪਿਲਣਦਾ ਦਾ ਪੁੱਛ ਜਾਂ ਟਾਹਣਾ ਗੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਭੋਜ ਨੇ ਇਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜੰਡ ਨੂੰ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਮਿੱਥਿਆ। ‘ਜੰਡ’ ਤੋਂ ‘ਜੰਡ ਵਾਲਾ’ ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਸਿੱਧ-ਪੱਧਰਾ ਹੋ, ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ‘ਜਾਡਲਾ’ ਪੱਕ-ਪਕਾਅ ਗਿਆ। ਸੂਰਮੇ ਭੋਜ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ ਹੋਏ।

ਮਗਰੋਂ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ-ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਤਹਿਤ ਜਾਂ ਮਾਲਗੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਭੋਜ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁੱਤ ਮੁਸਲਿਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਉਦੋਂ ਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਰਾਹੋਂ-ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ

ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਿਮ ਧਾੜਵੀ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਿਰੀ ਮਨਸਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਹਿੱਤ ਤਿੰਨ ਮੁਸਲਿਮ ਬਣਨ ਜਾ ਰਹੇ ਭਾਈ ਦੀ ਗੁਪਤ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਪਹਾੜੀ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਸ਼ਖਸ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਆਸਬਾ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਖਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਾਰਸ ਵੀ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਮਿਲਗੋਭਾ ਸਿੱਧੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਖਾਲਸਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਪਹਾੜੀ ਵਸੇ ਰਾਜਪੂਤ ਟੱਬਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ

ਖਿੰਡ ਵਸਿਆ-40 ਵਿਜੇ ਬੰਬੇਲੀ

ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣੇ ਘੋੜੇਵਾਹਿਆਂ ਨੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਸੀ ਤੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਤਦ ਵਜੋਂ ਦੇ ਲਹਿਜ਼ਾ ਅਤੇ ਭਗਤਰੀ ਸਦਥਾਵਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੱਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਤਸਲੀਮ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੁਲਕ ਵਾਂਗ ਚੀਜ਼ ਇਹ ਤਰਤੀਬ ਇਵੇਂ ਹੀ ਰਹੀ। ਅਫਸੋਸ; ਦਾ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਮੁਸਲਿਮਾਂ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਪਰਾਈ ਧਰਤੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਰੁਖਸਤ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋਰਦਿਆਂ ਤਾਂ-ਜਾਡਲਾ ਪਾਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ; ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਰੋ-ਸੋਧਰਿਆਂ ਦੇ ਕਈ ਦਿਨ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਤਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੜ੍ਹਿਆ।

ਹਾਂ; ਭਾਵੇਂ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸ ਪਿੰਡ ’ਚ ਰਾਜਪੂਤ ਬਹੁ-ਸੰਖਕ ਰਹੇ, ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹਰ ਵੈਨਗੀ ਦੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਹਿਰਤੀ-ਸ਼ਿਲਪੀ, ਲਾਗੀ-ਕਾਮੇ, ਪਹਿੰਤਰ ਤੇ ਸ਼ਾਹ ਵੀ ਇਥੇ ਲਿਆ ਵਸਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਜਾਂ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਤੇ ਵਸੋਬ ਵਿੱਚ ਉਹ ਖੁਦ ਆ ਗਏ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਜਾਡਲਾ ਬੜਾ ਸੁਲੱਖਣਾ ਪਿੰਡ ਸੀ। ਵੇਸੇ ਵੀ, ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਖੇੱਤੇ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨੇ ਵੱਧ ਜਾਤ ਜਾਂ ਕਿੱਤਾ ਸਮੂਹ ਹੋਣ, ਉਸ ਨੂੰ ਓਨਾ ਹੀ ਧੜਵੇਲ ਗਰਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਦੀ ਅੱਖ ਜਾਡਲੇ ’ਤੇ ਰਹੀ। ਰਾਜ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਆਣ ਤੱਕ ਜਾਡਲਾ ਇੱਕ ਉੱਘੀ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਇਲਾਕਾਈ ਮੰਤੀ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ, ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਪੂਤਾਂ, ਮਗਰੋਂ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਅਹਿਲਕਾਰ ਅਧੀਨ, ਕਈ ਛੋਟੇ ਗੁਮ ਜਾਂ ਰਕਬੇ ਸਨ। ਅਖੀਰ ਜਦ ਸ਼ਿਵਰਾਮਨੀ ਧਰਮ ਕੌਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਿੱਖ ਜਥੀਗ ਦਾ ਇਹ ਨਾਮਵਰ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਦਾ ਪਤੀ ਲਾਬਾਲਦ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਇਸ ਉੱਪਰ ਕਬਜ਼ਾ

ਕਰ ਆਪਣੇ ਕਾਇਦੇ-ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਕੰਮਲ ਲਾਜ਼ਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਸਮਾਂ-ਮੁਜਬ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਸਦਭਾਵੀ ਜਗੀਰੂ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੰਦਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਮਗਰੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜਕੜਜਾਲ ਨੂੰ ਹੰਦਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਰਾਵਾਨੀ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਿੱਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਥਾਨਕ ਵਸਨੀਕਾਂ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੇਵੇ-ਪੁੱਜਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਪਿੱਠੂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਪਿੱਠੂਆਂ ਵਿੱਚ ਇਥੋਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੇਠ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨਾਮੀ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਵੀ ਸੀ। ਜਦ ‘ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀਆਂ’ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦੋਮਾਬਾ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੀ ‘ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ’ ਦੀ ਜੰਮਣ ਭੌਂਦੀ ਸੀ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਸੂਹੀਆ ਸੇਠ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਹੋਣ ਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਆਹਲਾ ਪੂਰ ਨੇ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਗ਼ਦਰੀ ਦੌਲਤਪੁਰ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਹੇਠ ਜੰਗਿ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਿੱਤ, ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਸਫਲ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਧੰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਮਾੜੇ-ਪ੍ਰੀੜਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਹੀ ਅਤੇ ਪਰਨੇਟ ਵੀ ਸੜਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਜਾਡਲੇ ਦੇ ਅੰਬਰੀ ਚਾਕਣ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਕਾਰਨ ਕੁੱਝ ਵੀ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਭਗਤਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਜਾਡਲੇ ਨੂੰ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਲਈ ਦਿੱਤਰਤਾ ਸੰਗਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਉੱਘੇ ਅਧਿਆਏ ‘ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ’ ਦੀ ਗਾਥਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਦ ‘ਜਾਡਲਾ’, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਵੀ ਬਾਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਅਖੀਰ ‘ਚ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਮਹੰਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤੇ ਵੱਲ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿਓ: ਜਾਡਲੇ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਚਹਾਲਾਂ ਨੇ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਰਕਬੇ ’ਚ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਪਿੰਡ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਜਾਡਲੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ’ਤੇ ਵੱਸਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨਵੀਂ ਵਸੋਬ ਦਾ ਨਾਂਅ ‘ਜਾਡਲੀ’ ਪੈ ਗਿਆ। ‘47 ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜੱਟਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਾਂਅ ‘ਗੱਬਿਦਗੜ੍ਹ’ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਲੱਖ ਤਰੱਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਨਾਂਅ ਪ੍ਰਫੱਲਤ ਹੋ ਨੇ ਸਕਿਆ। ਤਦ-ਹਕੀਕਤ; ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸੋਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਪਿੰਡੇ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨ, ਪੀੜਾ ਸਮਾਂਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਰਤਾਰਾ ਅਤੇ ਲੋਥਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਸ਼ਟਰੀ-ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ, ਸਗੋਂ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੂੜ੍ਹਾ ਉੱਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਲਾ! ‘ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ’ ਦਾ ਧਰਿਆ ਨਵਾਂ ਨਾਂਅ ‘ਸ਼ਹੀਦ ਗ਼ਡਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ’ ਕਿੰਨਿਆਂ ਕੁ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਬੈਠਿਆ? ਕੀ ਹਾਕਮ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਫਿਰਕੂ ਹਾਕਮ ਲਾਣੇ, ਜਿਹੜੇ ਧਣਾ-ਧੜ ਧੰਗਰਾਂ ਅਤੇ ਵਜੋਬਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਬਲਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਸਰਕ ਸਿੱਖਣਗੇ?

ਸੰਥਾ. 94634-39075

ਨਿਗਰਾਨ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਡਾਟੇ ’ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ

ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਨਵਾਂ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਿਖਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦੇ ਡਾਟੇ ਨੂੰ ਮੁਨਾਫਿਆਂ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਬੀਤ ਗਏ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸਨਅਤੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ

ਨਵਾਂ ਸ਼ੋਕਲਪ

ਜਿੱਥੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸਹਮਾਏਦਾਰੀ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸਹਵਿਸ ਖੇਤਰ ’ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਇਹ ਨਵਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਸਿਸਟਮ ਇਨਸਾਨੀ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਵਰਤ ਕੇ ਡਾਟਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ, ਭਵਿੱਖੀ ਮਨੁੱਖੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ (Data Analysis) ਅੱਗੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਰਾਜਸੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਜਾਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਗਲ, ਮੇਟਾ ਅਤੇ ਐਮਾਜ਼ੋਨ ਵਰਗੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਕੇ ਹਰ ਕਲਿੱਕ, ਖੋਜ (Search), ਖਰੀਦ (Purchase) ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਫ਼ ਲਾਈਨ ਵਰਤਾਓ ਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਟਰੈਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਸੂਬੇਵ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਡਾਟੇ (Extensive Data Collection) ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਤਾਕਤ ਜਾਂ ਸੱਤਾ ’ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦੇ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਬਲਕਿ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਅਤੇ ਵਰਤਾਓ ਨਿਯਾਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਭਰੋਸੇਮੱਦ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ (Predictive Analysis) ਰਾਹੀਂ ਹੋਣ ਸ਼ਲਯਾਉਣ ਅਤੇ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਨਿਯਾਤਰ ਸਮੱਗਰੀ ਪਹੋਜ਼ੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਦਿਓ-ਕੱਦ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਇਦਾ ਹੋਵੇ। ਅਲੈਕਸ

ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਾ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਡਾਟਾ ਆਧਾਰਤ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀਆਂ ਲਈ ਬਤੌਰ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਅਤੇ ਬਤੌਰ ਖਪਤਕਾਰ ਦੇਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਦਾ ਹੈ।

ਸਨਅਤੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੌਰਾਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਯੋਗਤਾ, ਕਿਰਤ ਦੀ ਲੁੱਟ ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵੱਲ ਸ਼ੇਧਤ ਸੀ।ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੰਤਰ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਲਝਣਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾ ਅਜਿਹੇ ਹੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਦਿਓ ਕੱਦ ਟੈਕ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਧਦਾ। ਇਹ ਤੰਤਰ ਤੁਹਾਡੀ ਨਿੱਜਤਾ ਜਾਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਡਾਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਹਰ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ (Interaction) ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੰਤਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਪਹਿਲੂ ਇਸ ਦੀ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੰਤਰ ਨਾਲ ਯਾਰੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਪੁਲਿਸ ਤੰਤਰ ਲਾਏ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਸੋਚ ’ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦਿਸ਼ਨਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਟੈੱਕ ਕੰਪਨੀਆਂ ’ਤੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। ਰਾਜ ਆਪਣਾ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਜਾਜ਼ੂਸੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰ ਕੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਡਾਟਾ ਸ਼ੋਅਰ ਸਮਝਿਤੀਆਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਡੰਡੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਗੋਕਮਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਡਾਟਾ ਲੈ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਿੱਜਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨਿਰਭਰ ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੇ ਲਾਭਦਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਹਿੱਤ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਮਹੂਰੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਘਟਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਜਨਤਕ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ (Public Scrutiny) ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਨਤਕ ਨਿਗਰਾਨੀ (Public Regulations) ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ

ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਢਾਂਚਾ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਸਿਰਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਦੋ ਜਣੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਕੁਰਾਹੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਵੀ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਿਸਟਮ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿ ਸਕੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਫਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਹੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਨ ਦੀ ਨੌਬਤ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ ਤੇ ਨਾ

ਬਹਿਰ

(ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕ)

ਮਲਵਿੰਦਰ

ਪੰਨੇ :136, ਮੁੱਲ : 250 ਰੁਪਏ

ਕੋਏ ਵਰਲਡ, ਬਠਿੰਡਾ

ਮਲਵਿੰਦਰ ਸਾਹਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ-ਪਹਿਚਾਣਿਆ ਨਾਂਅ ਹੈ। ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਵਾਰਤਕ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਗਿਣਤਾਅਮਕਤਾ ਅਤੇ ਗੁਣਾਤਮਕਤਾ ਵਧੇਰੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਕਵੀ ਦੇ ਤੌਰ ’ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਉਸ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਪੈਂਜ ਹੈ। ਇਸ ਸਫ਼ਰ ’ਤੇ ਤੁਰਦਿਆਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਧਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚਲੇ ਸੂਖਮ ਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਵੇਕਲੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਤੌਰ ’ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਵੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਸੁਮਾਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਇਸ ਹੱਦ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਮਲਵਿੰਦਰ ਕੋਲ਼ ਏਧਰਲੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਵਿੱਚ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਤੁਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਿਰਜਣਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਲਵਿੰਦਰ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਕਿਤੇ ਅਤੀਤ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਰਤਮਾਨੀ ਪੈਂਜਾਂ ਦੇ ਅਵਿਸ਼ ਪਲਾਂ ਨਾਲ ਗੁਫਤਗੂ ਵੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਕਾਲ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰਦੀ ਹੈ। ਮਲਵਿੰਦਰ ਦੀ ਕਾਵਿ ਸਿਰਜਣਾ ਅੰਦਰ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਖਲਾਅ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਚਾਹਤ ਦੀ ਜਾਗਦੀ ਕਨੇਸ਼ਅ ਹੈ, ਜੋ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਵਕਤ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ’ਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਇਹ ਖੂਬੀ ਵੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਕਾਵਿਕ ਭਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਛੁਪੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਧਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਸੰਚਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਕਾਵਿ ਅਰਥਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੱਧਿਕਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀਆਂ। ਪਾਠਕ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਵੀਅਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਪਾਠਕ ਦੇ ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਲਵਿੰਦਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੁੱਪ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ। ਕਵੀ ਬੜੀ ਸਹਿਜਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਇਹ ਪਹਿਚਾਣ ਵੀ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਵੀ ਦੀ ਨਿੱਜਤਾ ਅੰਦਰ ਵੀ ਮਾਨਵੀ ਦਰਦ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਕਵੀ ਮਲਵਿੰਦਰ ਸਵੈ ਕੰਵਦਤ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਦਰਦ ਹੰਢਾਉਂਦੀ ਲੋਕਾਈ ਲਈ ਮਾਣਵੀ ਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਬਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਈ ਪੱਖ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਇਹੀ ਅਹਿਸਾਸ ਉਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਉਸ ਨੇ ਅੰਤਰੀਵ ਤੋਂ ਹੋ ਅਹਿਸਾਸਿਆ, ਉਹੀ ਰਮਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਸਮਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨੌਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਬਾਲ-ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ, ਹਾਇਕੂ ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਝਲੀ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ ‘ਬਹਿਰ’ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੈ। ‘ਬਹਿਰ’ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ ਦਾ

ਅਤੀਤ, ਸਮਕਾਲ ਤੇ ਤਤਕਾਲ ਦਾ ਅਨੁਭਵੀ ਕਾਵਿ ਕੈਨਵਸ

ਸਿਰਲੇਖ ਅੰਦਰ ਜੀਵਨ, ਰਿਸ਼ਤਾ-ਨਾਤਾ, ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ, ਵਿਵਹਾਰ ਤੇ ਸਿਰਜਣਾ ਆਦਿ ਦੇ ਸਲੀਕੇ ਦੀ ਤਰੰਗ ਪਹਿਚਾਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਅੰਦਰਲੀ ਬੇਤਰਤੀਬੀ ਵਿਚਲੀ ਖੰਡਿਤ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪਕੜਦਾ ਕਵੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ ਅੰਦਰਲੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਵਿੱਚ ਵੇਖਣ ਲਈ ਤੰਤਪਰ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸਕ ਬਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚਲੀ ਤਾਲਮੇਲਤਾ ਦਾ ਰੂਪ ਪਹਿਚਾਨਣ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਅਵਚੇਤਨਾ ਵਿੱਚ ਪਏ ਹਰ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਵਾਚਦਾ ਹੈ। ‘ਬਹਿਰ’ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਬੜੇ ਸੂਖਮ ਲਹਿਜੇ ਨਾਲ ਉਲੀਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਲਵਿੰਦਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਖੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਜਿਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਕਾਵਿ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ‘ਪਰਵਾਸ’, ਦੂਸਰਾ ‘ਬਹਿਰ’ ਅਤੇ ਤੀਸਰਾ ‘ਬੇਰਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ’ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ, ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਨੇਕਾਂ ਝਲਕਾਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ। ਇਹ ਸਭ ਕਵੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਭਾਵ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਸੰਤੁਲਨਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਤੇ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਉਲਾਰਾਤਵਾਦ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਭਰਮ ਜਾਂ ਓਲੰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਇਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਿਡੰਬਨਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮਸ਼ਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪਰਵਾਸ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਪਰਵਾਸੀ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਰੁਚਨ, ਉਸ ਧਰਤ ਦੀਆਂ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ, ਉੱਥੋਂ ਉਸ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਹਾਪੱਖੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰਵਾਸੀ ਕਵਿਤਾ ਪਰਵਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਿਤਰਦੀ, ਬਲਕਿ ਸਗੋਂ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਨਵੀਆਂ ਕਾਢਾਂ ਤੋਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪਾਸਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚਲੇ ਕਾਵਿ ਪਾਤਰ ਸਾਹਵੇਂ ਪਰਵਾਸੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬਦਲ ਰਹੀ ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਸ਼ੁਆਲ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ

ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਪੱਖ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਵਿ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚਲਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚਲਾ ਪਾਤਰ ਬਹਿਰ ਵਿੱਚ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਰਵਾਸ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਤੈਰਾਂ ਉਸ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਹਨ। ਸ਼ੁਆਲ ਇੱਥੇ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵਾਸ ਮਜਬੂਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸੋਕ। ਕੀ ਪਰਵਾਸ ਮਨੁੱਖੀ ਅਸਤਿੱਵਾਦੀ ਹੋਂਦ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਜਬੂਰੀਵੰਸ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਖੰਡਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਅਸਾਵੇਂਪਣ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸਦਾ ਮੁੜ ਵਤਨ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਸੁਖਨ ਪਲ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ। ‘ਵਾਪਸੀ’ ਇੱਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕਵਿਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਰਵਾਸ ਹੰਢਾਉਂਦਿਆਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੋਂਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਲਾਅਨ ‘ਚ ਬੈਠਿਆਂ ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰੇ ਸਮਝ ਟਿਕਟਕੀ ਲਾ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਦਾ ਭਰਮ ਸੀ ਭਰਮ ਤੋਂ ਪਾਰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸਮਝ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਰੇ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸ਼ੈਆਂ ਅੰਬਰ ਦੀ ਹਿੱਕ ’ਤੇ ਚਹਿਲ ਕਦਮੀਂ ਕਰਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਹਨ

ਇਹ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਸਮਾਨ ਹੈ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਅਸਮਾਨ ਹੈ ਵੇਖਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗਰੀਬ ਮੁਲਖ ਦੇ ਅਸਮਾਨ ਹੇਠ ਬੈਠਣਾ ਪਵੇਗਾ ਚਲੋਂ! ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਚੱਲੀਏ ॥ ਪਰਵਾਸੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚਲੀ ਸਾਂਝ ਬੇਗਾਨੀ ਧਰਤੀ ’ਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ ਅਤੀਤ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੁੰਦਿਆਂ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕਾਵਿ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟਦੀਹੈ। ਮਲਵਿੰਦਰ ਦੇ ਕੁਝ ਅਨੁਭਵ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸੀ ਕਵੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਭਵ ਜੋ ਕਵੀ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਕਵੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਵੀ ਨੇ ਪਰਵਾਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵਾਚਿਆ ਹੈ। ਮਲਵਿੰਦਰ ਲਈ ਪਰਵਾਸ ਸਵੈਵਿੰਛਿਤ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਅਣਵਿੰਛਿਤ ਯਥਾਰਥ ਤੋਂ ਭਾਂਜ ਹੋਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਹੈ, ਇਹ ਪਰਵਾਰਕ ਚਾਹਤਾਂ, ਲੋੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਰਾਹ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਮਾਨਸਿਕ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਨੂੰ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵਾਚਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ, ਵਾਕ, ਰੰਗ, ਨਿਜਾਮ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਕੋਲਾਜ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ‘ਕੈਨੇਡਾ’ ਕਵਿਤਾ ਪਰਵਾਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹ ਪਾਉਂਦੀ ਪਰਵਾਸੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਰੀ ਪਰਵਾਸੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚਲੇ ਦਵੇਦੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਖਾਤਰ ਇਕੱਲਤਾ, ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੇ ਚੱਕਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਖਿਝ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕਈ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸੁਖਾਲੇਪਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸਕਾਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਖਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਤੇ ਆਪਣੀ ਧਰਤ ਲਈ ਵਿਯੋਗਮਈ ਅਹਿਸਾਸ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਿਛੋ ’ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪਰਵਾਸੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਬੇਜੋੜਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰੰਤੂ ਵੀ ਚਿੰਤਤ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਲਲਕ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਵਹਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚਲੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪੱਧਰ ਦੀ ਨੀਵਾਣਤਾ ਤੇ ਭੌਤਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਚ ਕੇ ਅਸਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪੋਰਾਮੀਟਰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ।

ਤਰਲੋਮੰਡੀ ਹੁੰਦੀ ਕਾਇਆ ਸੁਪਨਿਆਂ ’ਚ ਆਉਂਦੀ ਮਾਇਆ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਸੀ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਵਲ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ 25 ਕਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ, ਥਾਵਾਂ, ਸਮਕਾਲੀ ਸੰਗਠਨਾਂ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸਭਾਵਾਂ, ਅੰਦੋਲਨਾਂ, ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਤਰੀਕਾਂ ਸਹਿਤ ਵਿਸਥਾਰ ਪੇਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਵਲ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਭਾਵੁਕ ਏਕੀਕਰਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਚਿਤਰਾਤਮਕ ਹੈ, ਜੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਬਿੱਬਾਤਮਕ ਅਨੁਭੂਤੀ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਪਾਤਰਾਂ ਅਤੇ ਭੂਤਕਾਲ ਦਾ ਸਜੀਵ ਪੁਨਰ-ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਵਿਚਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ਼ੀ ਚੋਖਣੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ’ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਨਾਵਲ ਯਥਾਰਥ ਦੇ ਧਰਾਤਲ ਉੱਤੇ ਵਿਚਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹੱਥਲੇ ਨਾਵਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਢੁੱਡੀਕੇ ਵੱਲੋਂ ਰਚਿਤ ਅਠਾਰਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਵਲਾਂ ਦਾ ਵਡਮੁੱਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਗਲਪ ਸਹਿਤ ਦੀ ਝਲੀ ਵਿੱਚ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਬਲ ਉਪਰ ਪਾਠਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਹ ਇਕ ਪ੍ਰਾਨਿਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਚਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਸਾਹਿਤ ਖੇਤਰ ਵੱਲੋਂ ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਢੁੱਡੀਕੇ ਨੂੰ ਇਸ ਖੂਬਸੂਰਤ ਮਿਹਨਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵਾਧਾਈ।

ਸੰਪਰਕ : 95306-04039

ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਅਜ਼ਾਦ

ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਢੁੱਡੀਕੇ

ਪੰਨੇ-96, ਮੁੱਲ-150 ਰੁਪਏ

5ਆਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਜਲੰਧਰ

ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਜੰਗ-ਏ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਹੈ। ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਮਨ-ਮਸਤਕ ਵਿੱਚ ਮਘਦੀ ਸੋਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਸਿਰਜਣ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਕਾਬਜ਼ ਮਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਜਨੂੰਨ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਬੇਧਰ ਰੱਖਿਆ, ਬਾਂ-ਬਾਂ ਖੁਆਰੀਆਂ ਭਾਰੀਆਂ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਅਕਹਿ ਆਮਾਨਵੀ ਤਖ਼ੱਦਦ ਸਹਿਣ ਕੀਤੀ। ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨਾਲ ਸਿਦਕ-ਦਿਲੀ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲਾਂ ਇਸ ਲੜਾਈ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਰਹੀਆਂ। ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕਠਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਉਲੀਕਣ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਘਾਲਣਾ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਲੋਟੂ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਾਬਧਿਕਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਨੌਂਵਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਚੇਤਨਾ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਖਤਰਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤਖ਼ੱਦਦਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕੀਤਾ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਮਰ-ਮਿਟਣ ਵਾਲੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਅਜ਼ਾਦ ਇਕ ਨਾਮਵਰ ਸੰਗਰਾਮੀ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਜੀਵਨ ਹਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾਦਾਇਕ ਹੈ। ਇਸ ਲੋੜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਵਲਕਾਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਲੇਖਕ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਢੁੱਡੀਕੇ ਵੱਲੋਂ ‘ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਅਜ਼ਾਦ’ ਨਾਮਕ ਇਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਵਲ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੇ ਇਸ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਉਦਮ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਦੁੱਦਲੇ ਪੰਨੇ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਅਜ਼ਾਦ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਬੜੀ ਕਲਾਤਮਿਕ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਨਾਲ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਅਜ਼ਾਦ ਦੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੱਕ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਮੁੱਚਤਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਅਜ਼ਾਦ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਕ ਪੱਛੜੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਝੌਂਪੜੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਗਰੀਬ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਲੈ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਕਾਰਨ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ਦੂਰ-ਅੰਦੋਲੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਦਿਰਾਦਾਂ, ਨਿਡਰਤਾ, ਨਿੱਤ ਨਵੀਂਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਲਈ ਨਵੇਂ ਮਨਸੂਬੇ ਘੜਨਾ, ਸਹਿਜ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਭਰਪੂਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਜਨੂੰਨੀ ਸਰੂਹ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਣੇ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੋਂ ਮੁਖੀ ਬਣਨਾ, ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਉਪਹਾਲੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣੇ, ਉਲੀਕੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜੇਯਮ ਭਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਫਲ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਜੀਅ-ਉਤਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ, ਸੰਗਰਾਮੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸਲੂਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਤਵੀ ਖਾਸੀਅਤ

ਕਾਰਨ ਸ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ, ਸੁਖਦੇਵ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ। ਉਹ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਪਿਸਤੌਲ ਨੂੰ ਉਹ ਪੱਕਾ ਸਾਥੀ ਮੰਨਦਾ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼

ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਨਣ ਡਾ. ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ

ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਅਜੋਕੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਰੂਹੀ ਜਨੂੰਨ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਮੁਲਕ ਜੇਕਰ ਅਜ਼ਾਦ ਛਿਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਾਹ ਮਨਸੂਬੇ ਘੜਨਾ, ਸਹਿਜ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਭਰਪੂਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਜਨੂੰਨੀ ਸਰੂਹ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਣੇ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੋਂ ਮੁਖੀ ਬਣਨਾ, ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਉਪਹਾਲੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣੇ, ਉਲੀਕੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜੇਯਮ ਭਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਫਲ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਜੀਅ-ਉਤਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ, ਸੰਗਰਾਮੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸਲੂਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਤਵੀ ਖਾਸੀਅਤ

ਪੁਸਤਕ ਗੀਵਿਊ

ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਰਹੱਸ

(ਵਾਰਤਕ)

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੌਕੀਮਾਨ

ਸਫ਼ੇ-180, ਮੁੱਲ-300, ਸਾਲ-2024

ਹਾਊਸ ਆਫ਼ ਲਿਟੇਰੇਚਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੌਕੀਮਾਨ ਜੋ ਬੀ.ਐੱਸ.ਐੱਫ਼. ਵਿੱਚੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ-ਯੁਕਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਕਲਮ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦੱਸਦੀਆਂ ਸੱਤ ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ‘ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਰਹੱਸ’ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ’ਤੇ ਅੱਠਵੀਂ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ‘ਇੱਕ ਵੱਜੀ ਦੀ ਆਤਮ ਕਥਾ’ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਾ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ‘ਕਸ਼ਮੀਰ’, ‘ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ’ ਅਤੇ ‘ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ’ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕ ‘ਬਦਲਦੇ ਰੂਪਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ’ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਛਪ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਰਹੱਸ’ ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਦਾ ਰਸਤਾ’ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤੇਰਾਂ ਲੰਮੇ ਨਿਬੰਧ ਹਨ। ਇੱਕ ਨਿਬੰਧ ‘ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਭੇਦ ਤੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸੋਚ’ ਦੇ ਸਫ਼ ਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਨਿਬੰਧ ਵਿੱਚ ‘ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ’ ਸਿਰਲੇਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੀ ਸ਼ਿਸ਼ਟਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਗ਼ਾਲਿਬ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਰਾਹੀਂ ਸਵੈ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਦਾ ’ਤੇ ਬੱਥ ਸਹਾਇਕ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ। ਕੇਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿੱਧ ਕੇ ਅੱਗੇ ਸਫਲ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਨਿਬੰਧ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦਾ ਲੰਮੇਰਾ ਲੰਬ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਮਝ ਹੈ। ਸਾਇੰਸ, ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਕਲਾ ਸਮਝ ਦੇ ਸ਼ੇਮੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ’ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ, ਅਗਿਆਨਤਾ, ਭਰਮ ਅਤੇ ਬੇਯਕੀਨੀ, ਬੁਧੀ, ਭਰੋਸਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਵਿਵਰਣ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ‘ਆਪਣਾ ਸੰਕਲਪ ਕੀ ਹੈ ?’ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਾਧਾਰਨ ਤੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਅੰਦਰਲਾ ਤੇ ਬਾਹਰਲਾ ਸੰਕਲਪ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਅਧਿਆਇ ‘ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਬਦਲੀ ਕਰਨਾ’

ਹੈ। ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰ ਸੋਚ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਵੈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਸਦਾ ਉੱਚਾ ਰੱਖੋ ਤੇ ਸਾਹਸੀ ਬਣਨ ਲਈ ‘ਮਨ ਮੋਖਨ’ ਕਰੋ। ਇਸ ਸਭ ਕਾਰਜ ਹਿਤ ‘ਕਲਪਨਾ’ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੋ। ਉਤਮ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਕਲਪਨਾ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਊਂ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ‘ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਰਹੱਸ’ ਚੰਗੇਰੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੈ। ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੌਕੀਮਾਨ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲੇ ਇਹ ਸਿੱਟੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੁੰਦਰ, ਪ੍ਰਸੰਨ ਤੇ ਮਹਾਨ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਸਮਾਜ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੁਸਤਕ ਹਰ ਇੱਕ ਲਈ ਵਾਚਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

- ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਤਿਲਕ

ਤਿਣਕਾ

ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੋਢੀ

ਸਫ਼ੇ-127, ਮੁੱਲ-299 ਰੁਪਏ

ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਲੇਖਕ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਿਧਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ, ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ, ਜਪਾਨੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਤੇ ਹਾਇਕੂ, ਕਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੁਹਾਵਰਾ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਨੇ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਤਿਣਕਾ’ ਜੋ ਵਾਰਤਕ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਵਾਰਤਕ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਂਗ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਸੱਚਾਈਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣ, ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਜਗਾਉਣ ਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਤਮਕਤਾ, ਬੌਧਿਕਤਾ ਤੇ ਮਾਨਵਵਾਦ ਦੇ ਸੰਯੋਗ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ, ਰੱਬ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਣਨ ਦਾ ਰਾਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਦੀ ਬਿਰਤੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਵੇਰੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਵੇਰੀ ਹੈ।

ਸਵਾਰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਅਧੀਨ ਉਹ ਭਟਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਭੁੱਲਿਆਂ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ‘ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਂਘ ਭੂਟਦਾ ਪੱਤਾ’ (ਪੰਨਾ, 33) ਲੇਖ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ ਸਮੇਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦੀ ਆਸ਼ਾ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੇ ਇਹ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਲੇਖ ਸਮਾਜ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਹਾਲਤ, ਹਨੇਰ ਨਗਰੀ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਤਲਬ-ਪਸਤੀ ਤੇ ਅਸਲੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਲੇਖ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਹਲੂਣਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ

‘ਥੱਕੇ ਹਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਨੀਂਦ’ ‘ਤੇ ਗੋਸ਼ਟੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੱਲੋਂ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਧੂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਥੱਕੇ ਹਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਨੀਂਦ’ ‘ਤੇ ਗੋਸ਼ਟੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਕਿਤਾਬ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਡਾ. ਸੁਖਪਾਲ ਕੌਰ ਸਮਰਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਵੀ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤੀ ਉੱਤੇ ਕਹਾਰੇ ਵਿਅੰਗ

ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸ ਕਰ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਧਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਦਾ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਵਸਥਾ ਬਿਲਕੁਲ ਉੱਠ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਹ ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਸੁਰ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਚੇਸ਼ਟਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਥੱਕੇ ਹਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਬਿਆਪਾਏ ਦੇ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਇਸ ਗੈਰ-ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਹਾਮੀ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਨਵੇਂ ਖਿਆਲ ਤੇ ਸਵਾਲ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਲਾਡ ਸਿੰਘ ਖੀਵਾ ਨੇ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਅਰੇ ਘੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਵਿਤਾ ਸਿਰਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਵੱਢ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਤੀਰਾਂ ਤੇ ਤਨਵਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਿਰਜ਼ਾ ਬਾਂਬੇ ਭਰਾਵਾਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਇਮੋਸ਼ਨ ਨਾਲ ਹੀ ਕਵਿਤਾ ਜਿਉਂਦੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮੋਹਾਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਾਰਤਕ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਵਿਚਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਭਾਵਨਾ ਦੋਵੇਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਜੈਸਵਾਲ, ਡਾ. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਡਾ.

ਮੋਹਨ ਬੇਗੋਵਾਲ, ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਧੂ ਤੇ ਡਾ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਧੂ ਨੇ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਡਾ. ਯੋਗਰਾਜ ਅੰਗਰਿਸ਼ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸਮੇਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਥੱਕੇ ਹਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਵਰਗ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਹਾਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਵਿਤਾ ਹੈ। ਬਾਈਕਾਟ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਬਚੇਗਾ। ਇਹ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਹੈ। ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਨ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਕਹਾਣੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਆਯੋਜਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਕਹਾਣੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਨੇ

ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ, ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ ਮੁਖੀ, ਉੱਘੇ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ।ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਵਲੋਚੇਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਫਾਈਲ’ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਨਵੀਂ ਵਾਂਗ ਵਰਿੰਦੀ ਹੋਈ ਸਰੋਤਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਚਿਤਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਨਸਰਾਲੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਰਚਿਤ ਕਹਾਣੀ ‘ਅੰਤਰ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿੱਚ’ ਸੁਣਾਈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪਿੱਠਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਡੰਗਰੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਸੀ ਪਰ ਅੰਤ ਤੱਕ

ਪਹੁੰਚਦੇਪਹੁੰਚਦੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਇਕ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ‘ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ।ਡਾ. ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਹੁੰਡੇ’ ਵਿੱਚ ਦਿਵਯਾਂਗ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।ਕਹਾਣੀ ਪਾਠ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਓਬਰਾਏ, ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿਦਰਾ ਤੇ ਡਾ. ਵਨੀਤਾ ਨੇ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਮੇਂਚ ਸੰਚਾਲਨ ਸਭਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੇਸਰਾ ਰਾਮ ਨੇ ਕੀਤਾ।ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੀਆਂ

ਗਈਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਅੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ।ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਗਤਰਾਜੀਤ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾਂ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਬਿਆਲਾ, ਜਤਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਡਾ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗਗਨ ਸੇਧੂ, ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਥ, ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਫੋਰੇ, ਡਾ. ਦੀਪਾ, ਕਰਨਜੀਤ ਕੋਲਾ, ਰਵਿੰਦਰ ਰੂਪਾਲ, ਬੇਨਾਰਾਥੀ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਜਗਤ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਮੌਜੂਦ ਰਹੇ।

‘ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਮਾਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਟੋਰਾਂਟੋ’ ਵੱਲੋਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨਾਲ਼ ਸੰਵਾਦ

ਬਰੈਂਪਟਨ-‘ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਮਾਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਟੋਰਾਂਟੋ’ ਦੀ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਡਾ. ਬਲਜਿੰਦਰ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਉੱਥੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਮਿਨੀ ਗਰੇਵਾਲ, ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਆਏ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਏ ਪੱਤਰਕਾਰ/ਲੇਖਕ ਜਗਤਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨਾਲ਼ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਜੋਂ 80ਵਿਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਨੇੜਿਉਂ ਵਾਚਣ ਵਾਲ਼ੇ ਜਗਤਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਤ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ‘ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ’ ਨਾਲ਼ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ 1979 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੋਣ ਨਾਲ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਉਂ ਵੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ 25 ਮਈ 1984 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਨਾਲ਼ ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵੀ ਕੀਤੀ।ਸ਼ਮੀਲ ਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸੇਧੂ ਨੇ ਤਿੱਥੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ। ਡਾ. ਬਲਜਿੰਦਰ ਸੇਖੋਂ (ਕੈਨੇਡਾ) ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿਵਸੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਕੈਨੇਡਾ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਦੇਵ ਰਹਿਪਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰਕ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ਼ ਨਿਭਾਇਆ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ਼ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਵੀ ਸੇਖੋਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਕਾਫ਼ਲੇ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਮਿਨੀ ਗਰੇਵਾਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਬਲਬੀਰ ਕੌਰ ਸੰਘੇੜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਿਨੀ ਗਰੇਵਾਲ 1995 ਤੋਂ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨਾਲ਼ ਜੁੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਾਂਅ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ‘ਕੈਕਟਸ ਦੇ ਫੁੱਲ’ ਛਪ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਮਿਨੀ ਗਰੇਵਾਲ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਕੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨਾਲ਼ ਜੁੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ-ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜਦਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਲਰਾਜ ਚੀਮਾ ਨੇ ਮਿਨੀ ਜੀ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਮਿਨੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ‘ਨਿਮਰਤਾ’

ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰਫ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਿਨੀ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਏ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯਾਦ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸੋਵੀਅਤ ਦੁਤਾਵਾਸ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਤ ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿੱਥੇ ਮਿਨੀ ਜੀ ਨੇ ‘ਸੋਵੀਅਤ ਲੈਂਡ’ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ।ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਆਏ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਉਪਲੱਬਧ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ ਕਰਕੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ‘ਤੇ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਛਪਣ ਵਾਲ਼ੀ ਹਰ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਸੰਭਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਮੰਨਣਹਾਨੀ ਸਨਮਾਨਤ

ਮਾਹਿਲਪੁਰ : ਸੂਰ ਸੰਗਮ ਵਿੱਦਿਅਕ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਉੱਘੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਨਣਹਾਨੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਾਹਿਤਕ ਮਿਲਣੀ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਰ੍ਹੇਬਲਾਂ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਫ਼ਰ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ

ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿੰਡ ਮੰਨਣਹਾਨਾ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਕੇ ਅਧਿਆਪਨ ਕਿੱਤਾ ਚੁਣ ਕੇ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਰਾਹ ਅਪਣਾਇਆ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸ਼ੀਅਤ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਇੱਕ ਸਫ਼ਲ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ ਉੱਥੇ ਉਹ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਸਿਰਜਕ ਵੀ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ

ਹੈ।ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਚੌਹਲ ਸਿੰਘ ਬੋਸ, ਰਘੁਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲੋਆ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਜੀਤ ਰਾਏ ਕੈਡੇਵਾਲ ਅਤੇ ਬੰਗਾ ਸਿੰਘ ਆਰਟਿਸਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਜਿੱਥੇ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸਿਰਜਕਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਘੀਰਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਦਸੇਰਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।ਮੇਂਚ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਖਮਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਲਾਤਮਕ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ।

ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਦੀ ‘ਸਮ ਪ੍ਰੀਮੀਨੈਂਟ ਸਿੱਖ ਸਾਇੰਟਿਸਟਸ’ ਰਿਲੀਜ਼

ਕੈਲਗਰੀ : ‘ਪੁਸਤਕ ਜਦੋਂ ਛਪ ਗਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਮਾਗਨ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਹੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।’ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਕੈਲਗਰੀ ਨਿਵਾਸੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰਡ ਡੀਨ, ਡਾਕਟਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਨੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਬੜੀ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਪੁਸਤਕ ‘ਸਮ ਪ੍ਰੀਮੀਨੈਂਟ ਸਿੱਖ ਸਾਇੰਟਿਸਟਸ’ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ ਛਾਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਛਪ ਕੇ ਆਈ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਅਜੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹਸਪਤਾਲ ਰਹਿ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਛਪਣ ‘ਤੇ ਇੱਕਦਮ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਅਰਪਣ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ।

ਪ੍ਰੇਮ ਭੂਸ਼ਨ ਗੋਇਲ ਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਾਲੀਆ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ‘ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

ਪਟਿਆਲਾ : ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ਟ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪ੍ਰੇਮ ਭੂਸ਼ਨ ਗੋਇਲ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ‘ਤੇ ਭੁੱਖੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਮਿਆਰੀ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਕੇ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਗੌਰਵ ਵਧਾਇਆ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਬਾਗ਼ ਕਲੋਨੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਭੂਸ਼ਨ ਗੋਇਲ ਦਾ ਬੀਤੇ ਕੁੱਝ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਬਕਾ ਆਈ ਏਐਸ ਅਤੇ

ਉੱਘੇ ਲੇਖਕ ਤੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਗੋਇਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾਤਾ ਅਤੇ ਅਯੁਧਿਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਗੋਇਲ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਨ।ਗੋਇਲ ਦਾ ਭੋਗ 17 ਅਗਸਤ, 2025 ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਊਆਣਾ ਦੇ ਫੈਕਲਟੀ ਕਲੱਬ ਵਿਖੇ ਪਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ (ਰਜਿ.) ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਕਵਿੱਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਾਲੀਆ ਦਾ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ‘ਤੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ।

ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਬਰੋਥੇ ‘ਚੋਂ

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ : ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਬਨਾਮ ਸਮਾਜਵਾਦ !

3 ਅਗਸਤ ਦੇ ਐਤਵਾਰਤਾ ਵਿਚ ਚਿੱਤਰਕ ਜਗਰੂਪ ਨੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦ ਨਾਲ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰੋ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਦੋ ਹੀ ਧਿਰਾਂ ਹਨ।ਇਕ ਲੋਟਣ ਵਾਲੇ ਦੂਸਰੇ ਉਹ ਜੋ ਲੁਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕਤਰੀ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸਭ ਲੁਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਨ।ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।ਅਮੀਰ ਤੇ ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਧਨਾਚ ਲੋਕ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾਂ ਕਰਦੇ ਤਜੱਬੀਆਂ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਸਰਮਾਇਦਾਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਗਰੀਬ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀਆਂ। ਉਹ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਮਾੜੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਲਾਲੀਪਾਪ ਵਿਖਾ ਕੇ ਗੱਦੀਆਂ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਣ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।ਜਦੋਂ ਕਿਤਰ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁੱਲ ਨਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ।ਜਗਰੂਪ ਦਾ ਲੇਖ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਦੇ ਵੱਖਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕਈ ਨਿੱਜੀ ਆਪਣੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਰੇ ਕੀ ਉਜ਼ਰਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿੰਨੇ ਘੱਟ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵੱਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਕਿਉਂ ਹੈ।ਕਿਉਂਕਿ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆਤਾ ਹੈ।ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂ ਸਰਜੂ ਪਾਂਡੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਸਰਜੂ ਪਾਂਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਜੇ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਆਉਂਦੇ ਐਤਵਾਰਤਾ ‘ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਵਧਾਨ ! ਤੁਸੀਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਹੋ : ਹਰਵਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ

ਮੌਲਾਨਾ ਹਸਰਤ ਮੋਹਾਨੀ : ਅਨਿਲ ਰਾਜੀਮਵਾਲੇ

‘ਟਾਕੀਆਂ ਵਾਲਾ ਪਜ਼ਾਮੀ’ : ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ (ਫੋਕਸ) ਡਾ. ਜੇ ਬੀ ਸੇਥੋਂ

ਰਣਜੀਤ ਸਰਾਂਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ, ਜਲੰਧਰ

ਸਰਗਰਮੀਆਂ/ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ

ਐਤਵਾਰ, 10 ਅਗਸਤ 2025 4

ਸਮਕਾਲ

---- ਭਗਵੰਤ ਰਸੂਲਪੁਰੀ----

ਸੁਰਤਿ : ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਸੁਰਤਿ (2025) ਦਾ ਚੌਥਾ ਅੰਕ ‘ਵਰਧਾ ਰੁੱਤ’ ਛਪ ਕੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਾਇਟਲ ਉੱਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਖੰਨਾ ਦੀ ‘ਹਿਜਰਤ’ ਪੇਂਟਿੰਗ ਛਾਪ ਕੇ ਸੁਰਤਿ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਮਿਆਰੀ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਆਰਟ ਪੇਪਟ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਦੇ ਘਾਣ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਜੰਗ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਹਿਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਪਾਦਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, “ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਉਜਾੜਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੰਤਾਲੀ, ਇਕਾਹਨ, ਵੱਖਰੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼, ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ, ਚੁਰਾਸੀ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨੀ ਦਾ ਘਾਣ ਆਦਿ ਪੰਜਾਬ ਦੁਖਾਂਤ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਪਰਤਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਸਬ-ਟੈਕਸਟ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ, ਖ਼ੁਦਕਸ਼ੀਆਂ, ਕਰੋਸ਼ੇ, ਮੁਝੜਬੰਦੀ, ਗੋਗਸਟਰਵਾਦ, ਨਸ਼ੇਬੰਦੀ ਜਾਂ ਉਤਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਨਿਰੰਤਰ ਜੰਗਾਂ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।” ਅਗਾਂਹ 26 ਪੰਨਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵੈਲੀ ਪ੍ਰਿੰਸਿਪ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਇਸ ਅੰਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਲਵੀਰ ਗੋਜਰਾ ਹਨ। ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸੰਤਾਲੀ ਤੋਂ ਚੁਰਾਸੀ ਤੱਕ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਹੁਤ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਅਗਾਂਹ ਉਹ ਅੰਨ੍ਹੇਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲੀ ਹੈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਰੋਚਿਕ ਹਨ। ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ,ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ, ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਦੀ ਕੜੀ ਵੀ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੰਮੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਾਲ ਸਾਥੀ ਲੁਧਿਆਣਵੀ, ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਮਕਸੂਦ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ ਨੇ ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਪੁਸ਼ੇਰ ਤੇ ਸੰਵਾਦ ਵੀ ਰੋਚਿਕ ਹਨ। ‘ਸੁਰਤਿ’ ਨੇ ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬੂਝ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਡਾ. ਗੁਰਬਚਨ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ‘ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ-ਰਚਨਾਤਮਿਕ ਅੰਤਰ-ਯੁੱਧ’ ‘ਚ ਰੋਚਿਕਤਾ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵ, ਦਿਲ, ਪਾਤਰ, ਪਾਸ਼ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਅਤੀਤ ਵੱਲ ਮੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ‘ਕਲਮ ਦਾ ਜੁਝਾਰੂ ਜੋਧਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ’ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸਫ਼ਰ ਬਿਆਨ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਉੱਤੇ ਡਾ. ਆਤਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਰਚਿਤ ਨਾਟਕ ‘ਤੰਤੀ ਤਵੀ ਦਾ ਸੱਚ’ ਦੀ ਸਿਰਜਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਿਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਸਿਰਜਣਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਕਸ਼ਈ ਪੰਜਕੌਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਿੰਸਿਪ ਨਾਵਲ ‘ਗਿਰਵੀ ਹੋਏ ਮਨ’ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਦੇ ਪੁਸ਼ੇਰ ਲਿਖੇ ਹਨ।

ਸੁਰਤਿ’ ਨੇ ਹੱਥਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਬਲਬੀਰ ਪਰਵਾਨਾ (ਅੰਦਰਲੇ ਕੁਰ੍ਹੇਪਤਰ), ਅਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪਾਲੀਵਾਲ (ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਨਾ ਬਚਦੀ), ਵਿਪਨ ਗਿੱਲ (ਹਿਜਰ ਦਾ ਸੇਕ), ਆਗਾਜ਼ ਬੀਰ (ਟਿਕਟ), ਹਰਕੀਰਤ ਕੌਰ ਚਹਿਲ (ਬਲੈਕ ਵਿਡੋ), ਰਵੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ (ਜਦੋਂ ਰੱਬ ਜਜ਼੍ਹਾਂ ਦੇਖ ਲਏ) ਅਕਬਰ ਲਾਹੌਰੀ (ਆਪੋ) ਨੇ ਨਵੀਂ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਨਿਰਮਾਣਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਸ਼ੇ ਪੱਖੋਂ, ਨਿਭਾਅ ਪੱਖੋਂ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਪੱਖੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕਨਸੇਅ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ‘ਸੋਗਨਾਨਾ ਪੰਜਾਬ’ ਕਵਿਤਾ ਗੋਲਟਯੋਗ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵੀ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਸਵਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਵੀ, ਗੁਰਬਚਨ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਵਿਜੇ ਵਿਵੇਕ, ਹਰਿਜਨ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਨਿਰਮਲ ਜਾਦਵੇ, ਬੀਬਾ ਬਲਵੰਤ, ਸੁਖਿੰਦਰ, ਦਲਵੀਰ ਕੌਰ, ਸਹਿਜਪ੍ਰੀਤ ਮਾਂਗਟ, ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਕੌਰ, ਰੋਜ਼ੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ‘ਸੰਵਾਦ ਦਰ ਸੰਵਾਦ’ ਵਿੱਚ ਜਿਤੜੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਸੰਵਾਦ ਦੀ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਸਿਰਜੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਰਤਿ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਉੱਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਜੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਵੈਸ਼ ਅਹਿਮਦ ਫ਼ੌਜ, ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ, ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਅਹਿਮਦ ਸਲੀਮ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ, ਬਾਬਾ ਨਜ਼ਮੀ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਗੁਰਦੀਪ ਧੀਮਾ ਦੀ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਤ ਵੀ ਸੁਰਤਿ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਐਂਗਲ ਤੋਂ ਵੇਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਵੈ ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਅੰਸ਼ ‘ਓਗਲਿਆਂ’ ਅਤੇ ਹਨੇਰੀਆਂ ਦੇ ਦਿਵੇ’, ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਦੀ ਡਾਇਰੀ ‘ਕੁਝ ਵਰਕੋ ਰੋ ਮਾਸੀ ਦੇ’, ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ‘ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਨਾਂ ਹੈ ਕੌਮ’ ਵਾਂਭ ਵਾਂਭ ਵਿਧਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਆਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਕਵਿਤਾ ਵੱਲ ਪਰਤੇ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੇਧੂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ’ ਉੱਤੇ ਤੇ ਗਲਪ ਆਲੋਚਕਾਂ ਡਾ. ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਵਰਿਆਮ ਦੀ ‘ਕਵਿਤਾ’ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਉੱਤੇ ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਫ਼ੈਜ਼ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਪਿਆਰ ਵੀ ਰਬਿਆਰ ਵੀ’ ਅਤੇ ਡਾ.ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਦਿਵ-ਤੁਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਤਲੀਅਮ ਹੈ’ ਸਮੀਖਿਆ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਵੀਰਗਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ‘ਚ ਹਨਾਨੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ’ ਤਹਿਤ ਮੇਰੀ ਐਂਡਰਸਨ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ‘ਗੁਲੀਤ ਅਟਵਾਲ ਦਾ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ’ ਸਿੱਲੇ ਹੋਲੀਡੇਜ਼’, ਸਤਪਾਲ ਗੁਪਤ ਦੀ ਲਿਖਤ ‘ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ’ ਅਤੇ ਡਾ. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੀ ਲਿਖਤ ‘ਡਾ. ਹਰਿਜਨ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਚ

ਫ਼ਾਸਲਾ

ਜੇਠ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸ਼ਿਮਰ ਦੁਪਹਿਰ ਸਮੇਂ ਕਣੀਆਂ ਦੀ ਮੱਠੀ-ਮੱਠੀ ਭੂਹ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਫ਼੍ਰਿਕਟ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦਾ ਮੈਚ ਬੋਲੇ ਜ਼ੋਰਾਂ ’ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਧੱਪਰ ’ਤੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਦਰਸ਼ਕਾਂ, ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ, ਦਾਨੀ ਸੱਜਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ, ਛਾਵਾ ਛਾਵਾ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਅਤੇ ਅੰਬਰਾਂ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਤਾੜੀਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਚ ਗੁਰਜੀਤ ਸ਼ਿਘਾ ਰਾਹੀਂ ਇਨਾਮ ’ਤੇ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਟਰਨੈਂਟ ਰਾਹੀਂ ਖੰਡ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਰਿਹਨਤਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਧੜਾਧੜ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਦੁਪਹਿਰ ਸਮੇਂ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਦਾ ਜਿਉਂ ਹੀ ਕੁਝ ਟਾਇਮ ਲਈ ਇੰਟਰਵੇਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਦੇਵਾਂ ਲੱਤਾਂ ਤੋਂ ਅੰਪਰ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਖਰੜੀਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲ ਕੇ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੱਥਿਆਂ ’ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣੇ ਮਾਰ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਟੋਟੇ ਕਰਕੇ ਬਾਕਮਾਲ ਕਰਤੱਵ ਦਿਖਾਇਆ, ਫੇਰ ਖਰੜੀਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ-ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਨਾਲ 32 ਦਿੱਟਾਂ ਨੂੰ ਰੌਜੇ ਨਾਲ ਬੇਨੁ ਕੇ ਆਪਣੇ 32 ਦੇਦਾਂ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੁਕਣ ਦਾ ਬਾਬੂਬੀ ਕਰਤੱਵ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਪਰੰਤੂ ਇੱਕੜ-ਦੁੱਕੜ ਹੌਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਹੋਰਨਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਪਰ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੀ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੂਰ ਨਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਅਜੇ ਉਹ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਸੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਟਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋਚ ਦੀ ਸੀਟੀ ਵੱਜਣ ਸਾਰ ਹੀ ਫ਼੍ਰਿਕਟ ਦਾ ਮੈਚ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅਣਮਾਨਵਰ ਵੱਡ ਘੁੰਮਦੀ ਹੋਈ ਗੇਂਦ ਨੂੰ ਦੇਖ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਕਰਦਿਆਂ ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨਾਂ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਫ਼ੇਰ ਬਰਸਾਤ ਹੋਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਹੁਣ ਗਰਾਊਂਡ ਦੀ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਅੰਪਰ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਅਤੇ 200 ਗ੍ਰਾਮ ਵਜ਼ਨ ਦੀ ਗੇਂਦ ਵਾਲੇ ਮੈਚ ਬਾਰੇ ਉਦਾਸ ਮਨ ਨਾਲ ਫ਼ਾਸਲਾ ਤਹਿ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਬਾਪੂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗ ਘਰ ਦੇ ਜਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਰੁੱਖ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਜੋ ਫਲ ਚਾਹੇ ਦੇਵੇ ਨਾ, ਛਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਵੇ ਨਾ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਾਪੂ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗੀ। ਬਾਪੂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਕ ਵਖਰੇਵੇਂ ਭਾਵੇਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਰਹੇ ਨੇ, ਪਰ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਲੱਗਦੀਆਂ ਕਿ ਬਾਪੂ ਸਹੀ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਗਲਤ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਪੂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਝੁਕਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਆਕੜ ਕੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤੀ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਧੌੜੀ ਲੱਬਦੀ ਸੀ। ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਤੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਹੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਸੀ ਤੇ ਮੇਰੀ ਬੇਬੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕਰਨ ’ਤੇ ਡਰਾਵਾ ਦਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਆ ਲੈਣ ਦੇ ਠੰਡੇ ਪਤੰਦਰ ਨੂੰ, ਕੁੱਝ ਪਾਣੀ। ਮੈਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹਾਈਪਰ ਐਕਟਿਵ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਸ਼ਰਾਰਤ ਅਕਸਰ ਕਰ ਬਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਮੇਰੇ ਕੁੱਟ ਵੀ ਪੈਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਅੱਢਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮੇਰਾ ਬਾਪ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਸ਼ਮੀ ਅਡਰਸ ਬਣਾਂ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਸ਼ਮੀ ਅਡਸਰ ਬਣਨਾ ਲਿਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਨੇ ਬੀ.ਐੱਫ਼ ਵੀ ਕਰਵਾਈ, ਪਰ ਮੈਂ ਟੈਂਟ ਪਾਸ ਕਰ ਵੀ ਮਾਸਟਰ ਨਾ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਨੇ ਕਦੇ

ਧੁੱਪ-ਛਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖੀ, ਜਦੋਂ ਦੇਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘਰ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਨੇ ਜਾਗਦਾ ਹੋਣਾ। ਬਿਜ਼ਕ ਐਨੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਖੜਕਦੀਆਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਣਾ। ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਇਸ ਜਨਵਰੀ ਸਾਥ ਛੱਡਿਆਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਆ। ਬਾਪੂ ਹੀ ਭੈਅ ਬਾਪ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਪਿਆਰ ਕਿੰਨਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਨੇ ਆਪ ਤਾਂ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬਾਪੂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਬਾਪੂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਫੋਨ ’ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਹਟਿਆ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ’ਚ ਨਾਰਾਜ਼ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਕਦੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਂਦਾ, ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਸਾਰ ਆਵਦਾ ਕਮਾ ਆਵਦਾ ਖਾਹ, ਪਰ ਹਾਂ ! ਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੱਪੜੇ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਜੁਲੈ 2018 ਵੇਲੇ ਦੀ ਆ, ਦੀਵਾਲੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਆਪਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕੋ ਜੇਹੇ ਪੇਸ਼ਾ ਕੇਂਟਨ ਦੇ ਕੁਝਤੇ ਪਯਾਸੇ ਸਮੇਤ ਵਾਸਕਟ ਸਵਾਉਣੀਆ ਆ ਪਰ ਬਾਪੂ ਨੇ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕਹਿੰਦਾ, ਰਹਿਣ ਦੇ, ਮੈਂ ਸ਼ਾਮ ਲਏ ਆ। ਮੈਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਆਖਿਆ ਤਾਂ ਕੁਝ ਤਾਂ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਕਹਿੰਦਾ, ਫੋਨ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਵਾਂ ਈ ਆ, ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਲੈ ਕੇ ਈ ਦੇਵੇਂ ਆ ਤੂੰ ਇਥਾ ਵਾਹ ਬੂਟ ਲੈ ਦੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਚੱਲ ਬਾਪੂ, ਕੱਲ੍ਹ ਆਪਾਂ ਮੇਰੇ ਚੰਨੀਗੇ, ਪਲਤੇ ਕੇ, ਤਿਆਰ ਹਰੀਂ। ਅੰਦਰ ਦਿਨ ਬਾਪੂ ਜਿਹੜੇ ਬੂਟ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਸੰਦ ਤੇ ਆਖਿਰ ਬਾਪੂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਸਨੀਕਰ ਲੈ ਲਏ। ਡਾਕਰ ਬਲੂ ਕਲਰ ਦੇ ਸਨੀਕਰ ਬਾਪੂ ਨੇ ਲੈ

ਚੋਰ

ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਚੋਰ-ਚੋਰ ਹੋ ਗਈ, ਸਵੀਟ ਸ਼ਾਪ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਭੱਜੇ ਦਸ-ਹਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪਿੱਛੇ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕਰੋਂਦੇ ਭੱਜ ਲਏ, ਝੌੜੀ ਦੂਰ ਹੀ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਬੋਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਿਤੇ ਲੱਤ ਪੈਂਦੀ, ਕਿਤੇ ਘੁਲ੍ਹਨ ਪੈਂਦਾ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਰੁੱਝ ਹੋਲਾ ਕਰਨ ਤੱਕ ਜਾਂਦੇ, ਨਹੀਂ ਗਾਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਕੱਚ ਹੀ ਜਾਂਦਾ। ਦੁਕਾਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਸਾਲੇ ਚੋਰੀ ਚਕਾਹੀ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ”

ਚੋਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਭੋੜ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਰੀ, ਜੇਬ ਤੁਰਤਨ ਲਈ ਮੱਕਾ ਹੀ ਮੱਕਾ।”

ਸਵੀਟ ਸ਼ਾਪ ਦਾ ਸੇਂਟ ਵੀ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ, “ਪੁਲਸ ਕੋਲ ਦਿੱਨਾ ਇਹਨੂੰ, ਸਾਲੇ ਨੇ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਘਮਾਉਣ ਦਿੱਤਾ।”

“ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ.. ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਛੱਡ ਹੀ ਦੇਣਾ, ਹਫ਼ਤਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਗਰਿਹ ਨੇ..ਦੇਖ ਸਾਲਾ ਕਿਵੇਂ ਮਚਲਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ। ”

“ਬੋਲਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੁਝ..?”

ਜਦੋਂ ਓਥੇ ਗੋਰਦੀ-ਕੀਦਰੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਕੀ-ਕੀ ਚੱਕਿਆ” ਇੱਕ ਨੇ ਥੱਪੜ ਜੜਦੇ ਹੋਏ ਪੁੱਛਿਆ।

ਲੜਕਾ ਮੂਧਾ ਪਿਆ, ਪਾਟੇ ਘਸਮੇਲੇ ਕੁਝਤੇ ਦੀ ਜੇਬ ਫੜ ਕੇ ਕਰਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਬੋਲਿਆ, ਕੁਝ ਨਾ।

“ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਓ..” ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਵਾਜ਼ ਗਰਜ਼ੀ।

ਤਲਾਸ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ।

ਲੜਕੇ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਲੱਭੂ ਨਿਕਲਿਆ ਜਿਹੜਾ ਹੁਣ ਚੂਰ-ਚੂਰ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ।

—ਸੋਮਾ ਕਲਸੀਆਂ

ਘਰੇ ਹੋਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਕੋਈ

‘ਨੀ ਆ ਜਾ ਸੀਬੋ, ਦੇ ਮਿੰਟ ਸਾਹ ਲੈ ਲਾ। [ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਭੱਜੀ ਜਾਨੀ ਐਂ।’ ਬਸੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚੁੰਨੀ ਨੂੰ ਸਵਾਰਦੀ ਹੋਣ ਨੇ ਆਖਿਆ।

‘ਨੀ ਬਸੰਤ ਕੁਰੇ। ਕੀ ਦੱਸਾਂ? ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਕਾਲਸਾ ਹੀ ਨਿਕਲ ਚੱਲਿਆ ਤੀ।ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਨੂੰਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਮੈਨੂੰ। ਮੈਂ ਆ ਕੇ ਦੱਸਦੀ ਹਾਂ।’ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਨੇ ਪਿਛਾਹ ਬਸੰਤ ਕੌਰ ਵੱਲ ਦੇਖਦੀ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਪਰ ਖੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਅੱਪੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਬਸੰਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲੱਗੀ, ‘ਨੀ ਕੀ ਦੱਸਾਂ, ਮੇਰੀ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਮੁੰਡੇ ਪਾਲੇ ਨੇ ਫੋਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੀਤੇ ਘੁਮਿਆਰ ਦੇ ਘਰ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਭੇਜ। ਉਹ ਤਾਂ ਗੰਡਾਸੇ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਅਧੇ, ਆਹ ਗੱਲ ਹੋ

ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਗੱਲ

ਸਰਦਾਰਾ.. ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਾਤੇ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਦੰਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਓਏ ਗੋਲਿਆਂ, ਮੈਂ ਪੱਚੀ ਕਿੱਲਿਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ, ਤੇ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਕਿਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਇਹ ਤੂੰ ਕੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਏਂ।

ਸਰਦਾਰਾ, ਮੈਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ.. ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਐਂ.. ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ..! ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝੇ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ.. ਜਦੋਂ ਸਰਦਾਰਨੀ ਨੇ ਸਿਸਕੀਆਂ ਭਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਛੋਟੀ ਬੇਟੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਬਰੀਹ ਪੁੰਡੇ ਬਾਹਰੋਂ-ਬਾਹਰ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕਾਲਜੀਏਟ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਵਾ ਲਈ ਐ।

ਓਏ ਗੋਲਿਆਂ..., ਇਹ ਲਵ ਮੈਰਿਜ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਤਾਂ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਆਮ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਤੂੰ ਜ਼ਮੀਰ ਬਰਾਬਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ, ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਆਈ। ਸਰਦਾਰਾ, ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਕਿ ਨਿੱਕਲ ਗਈ ਹੈ। ਕੀ ਜੇਕਰ ਗਰੀਬ ਦੀ ਧੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਦੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰਵਾਵੇ ਤਾਂ ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਨਿਕਲ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਧੀ ਅਜਿਹਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਤਾਂ ਉਹ ਲਵ ਮੈਰਿਜ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਰਦਾਰਾ ਮੈਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿਓ ਕਿ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਲਵ ਮੈਰਿਜ ਕਰਵਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਹੈ..?

ਗੇ.. ਗੇ.. ਗੋਲਿਆਂ..ਗੋਲਿਆਂ..ਗੋਲਿਆਂ..! ਹੁਣ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਦੇ ਗਲ ਦੀ ਫਸੀ ਗਰਾਹੀ ਲੱਖ ਕੇਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲ ਰਹੀ।

ਕੈਂਚੀ ਗੇਟ ਦਾ ਕਮਾਲ

ਭੜੋਲੂ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਭੱਜਿਆ-ਭੱਜਿਆ ਆਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ,

ਡੇਡੀ.. ਡੇਡੀ.., ਹੱਲ, ਡੇਡੀ.. ਡੇਡੀ.., ਤੁਸੀਂ ਬੋਲਦੇ ‘ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ’,

ਹਾਂ ਪੁੱਤ ਤੂੰ ਐਨਾ ਹਫ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂ ਹੈਂ, ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਮੋਬਾਈਲ ‘ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸਤਰ ਨੂੰ ਮੈਸੇਜ਼ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਹਾਂ ਹੁਣ ਤੂੰ ਦੱਸ ਕੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੈ।

ਡੇਡੀ.. ਡੇਡੀ.. ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਵੋ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਰੂਲ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਮੂਹਰੇ ਵੀ ਕੈਂਚੀ ਗੇਟ ਲਗਵਾ ਦੇਵੇ।

‘ਪਰ ਪੁੱਤ ਕਿਉਂ..?’

‘ਕਿਉਂ! ਡੇਡੀ ਜੀ ਫੇਰ ਉੱਥੇ ਕੌਰੋਨਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੀ ਬਿਧਾਰੀ ਨੇੜ- ਤੇੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ।

ਪਰ ਪੁੱਤ, ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਕੋਈ ਸਾਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਕਿੱਧਰ ਕੈਂਚੀ ਗੇਟ, ਕਿਧਰ ਕੌਰੋਨਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ..’

ਹਾਂ.. ਡੇਡੀ ਜੀ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਮੈਂ ਦੇਖ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਠੇਕਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੈਂਚੀ ਗੇਟ ਰਾਹੀਂ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰਾਂ-ਸ਼ੋਰਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਕਾਡ਼ੀ

ਤਾਂ ਲਏ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਉਹਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਝੋਰਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮਹਿੰਗੇ ਕਦਾ ਤੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੜੇ ਪੈਸਿਆਂ ਵਾਲੇ ਲੋਏ ਸੀ। ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਵੀ ਘਰ ਆ ਕੇ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਹਨੇ ਮਹਿੰਗੇ ਲੈ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਬੇਬੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਨਾ ਲੈ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ, ਦਿਨ ਦਿਹਾਰ ਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਬਾਪੂ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਠੰਡਾ ਪਿਆ। ਨਹੀਂ

ਤਾਂ ਏਹੀ ਕਹੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਚੀਜ਼ ਲੈਣ ਦੀ ਅਕਲ ਨਹੀਂ, ਪੈਸੇ ਵੱਧ ਫੂਕ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਨਿਕਲਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਮੰਡੀਉ ਐਨੇ ਦੇ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਸੀ। ਧੇਰ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬਾਪੂ ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭੂਟ ਪਾ ਕੇ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਬਾਪੂ ਬੂਟ ਜਚਦੇ ਆ ਤੇ ਭੱਜਿਆ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਗੋਂ ਬਾਪੂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਯਾਰ ਆਰਾਮਨਾਇਕ ਬਹੁਤ ਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਬੂਟਾਂ ਬਾਰੇ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਤੇ ਪਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਆ ਜਾਪੋਸਟਰ ਸਾਈਜ਼ ਫੋਟੋ

ਬਾਪੂ ਦੇ ਭੇਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਪੂ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸੀ।ਟਰੇਕ ਵਿੱਚ ਕਾਗਜ਼ ਪੱਤਰ ਚੈੱਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਟਰੇਕ ਦੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਉਹੀਉ ਨੀਲੇ ਸਨੀਕਰਾਂ ਦਾ ਜੱਜਾ ਡੱਬੇ ਸਮੇਤ ਪਿਆ ਸੀ। ਬੂਟਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਵੀਂ ਨਕੋਰ ਪਈ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਵਰਤੋਂ ਹੀ ਨਾ ਹੋਣ, ਮੇਰੇ ਮਨ ‘ਚ ਵੱਜੀ।

ਮੈਂ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਬਾਪੂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ

ਨਾਰਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਉਹਨੇ ਬੂਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਏ ? ਬੇਬੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕਾਲਜੇ ਰੁੱਗ ਭਰਿਆ ਗਿਆ, ਤੜਫ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ।।ਮੱਲੋਂ-ਮੱਲੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸਲਾਬ ਵਹਿ ਤੁਰਿਆ ਤੇ ਉਸ ਵਕਤ ਬਾਪੂ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਘੁੱਟ ਕੇ ਜੱਫੀ ਪਾ ਲੈਂਦਾ। ਬੇਬੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਦੇ ਪਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮੈਰਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਸਾਈਜ਼ ਫੋਟੋ ਕੱਢ ਕੇ ਵਿਖਾਈ ਕਿ ਆਹ ਵੇਖ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਪਿਰਿ ਤੇਰੀ ਫੋਟੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਤੇ ਬੂਟ ਉਹਨੇ ਇੱਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਪਾਏ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ, ਪਰ ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਟਾਕੀ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ਾਦ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਸੀ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਆ, ਐਨੇ ਮਹਿੰਗੇ ਬੂਟ, ਮੈਂ ਇਉਂ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਤੇ ਤੇਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਰੋਜ਼ ਬੂਟ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਸੀ। ਬੇਬਰਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾ ਗਿਆ ਕਰ, ਪਰ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਦੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਖਪਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਤੇ ਵੇਖਲਾ ਉਹ ਆਪ ਤਾਂ ਤੁਰ ਗਿਆ, ਪਰ ਬੂਟਾ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਨਾ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤੀ ਮੈਂ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਬੂਟਾਂ ਨੂੰ ਉਵੇਂ ਨਿਯਾਨ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਬਾਪੂ ਨਿਹਾਰਦਾ ਹੋਣਾ, ਮੇਰੀ ਬੁਝਾਨ ਠਾਕੀ ਜਿਹੀ ਗਈ। ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਸੱਭੇ ‘ਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕੰਧ ‘ਤੇ ਟੇਗੀ ਬਾਪੂ ਦੀ ਫੋਟੋ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਬੂਟਾਂ ਦਾ ਜੱਜਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ‘ਚ ਸੀ। ਮੈਂ ਭਰੇ ਜਿਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਫੇਰ ਉੱਥੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਤੇ ਉਹ ਦਿਨ ਗਿਆ ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ ਆਇਆ ਬੂਟ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਹੀ ਪਏ ਨੇ, ਪਰ ਬਾਪੂ

+91-98884-08383

ਗੀ।’

‘ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਗੀ? ਕਿਵੇਂ ਘਬਰਾਈ ਫਿਰਦੀ ਏਂ।’ ਬਸੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

‘ਨੀ ਕੀ ਦੱਸਾਂ।।ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਮਿੱਟੀ ਨਿਕਲ ਗਈ ਸੁਣ ਕੇ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਕਰ ਕੇ ਆਈ ਆਂ।’ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਦਾ ਸਾਹ ਨਾਲ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਲਦਾ।

‘ਸੁੱਖ ਤਾਂ ਹੈ।।ਕੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ।’ ਬਸੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਫੇਰ ਪੁੱਛਿਆ।

‘ਨੀ ਸੁਣ ਲੈ ਫੇਰ,ਘਰੇ ਹੋਰ ਤਾਂ ਨੀ ਹੈਗਾ।ਕੋਈਮੇਰੇ ਪੋਤੇ ਦਾ ਨਾਂਅ ਲੇਂਦੇ ਸੀ ਜੀ ਵਿੱਚ ਅਧੇ ਕਲਾਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਬੰਬ ਤੇ ਰਿਗੂ ਭਜਾ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਜਾ ਕੇ ਕੋਰਟ ਮੈਰਿਜ ਕਰਵਾ ਲੀ।’

‘ਲੈ ਦੋਸ਼। ਹਾਏ ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਂ। ਨੀ ਕਿਹੜਾ ਪੋਤਾ ਤੇਰਾ ?’ ਵੱਡਾ, ਜਿਹੜਾ ਹੁਣ ਬਾਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ‘ਚ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂਛੱਡਿਆ ਭੇਟੇ, ਫਿਰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਬਸੰਤ ਕੌਰ ਗਾਲੀ ਵੀ ਸ਼ਲੋਪੰਜ ਵਿੱਚ ਸੀ।

‘ਨੀ ਭੇਟੇ, ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਕਰਕੇ ਆਈ ਆਂ।ਉੱਥੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਬਈ ਕੱਲਾ ਸੁਰਜੀਤ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਬੰਬੂ ਈ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾ ਵੀ ਚੋਰੀ ਦੇ ਕਸ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਿਆ ਤੀ।।ਮੇਰੇ ਪੋਤੇ ਦਾ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਸੁੱਕਾ ਹੀ ਨਾਂਅ ਲੈਂਦੇ ਤੇ।’ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ।

‘ਨੀ ਕੀ ਦੱਸਾਂ ਭੈਣੀਆਪਾ ਜਿਹੜਾ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਜਿਹਾ ਆ ਗਿਆ ਨਾ, ਜਿੱਥੇ ਕੀ ਵੇਖੋ ਕਰਕੇ ਕੋਨ ਨੂੰ ਲਾਟੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦੇ। ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਕਿਹੜਾ ਘੋਟ ਨੇ। ਇੱਕ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਬਲੂ ਟੂਥ ਤੇ ਫਰੇਸ ਬੁੱਕ ਕਹਿੰਦੇ ਆ – ਦਿਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਦ ਪਾਇਆ ਹੋਈਐ।।ਪਤਾ ਨੀ ਕਿਵੇਂ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।’ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਸਾਹ ਫੁੱਲਿਆ ਪਰਿਾ ਸੀ।

‘ਨੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਾਹਦੀ, ਮੈਸੇਜ ਕਰਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ।’ ਬਸੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ‘ਤੇ ਨਜ਼ਲਾ ਝਾੜਦਿਆਂ ਆਖਿਆ।

‘ਨੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਬਰਾ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੀ ਆਂ ਕਿ ਪੁੱਤ ਫੋਨ ਨਾ ਦਿਆ ਕਰ ਜੁਆਹਾਂ ਨੂੰ। ਉਹ ਤਾਂ ਚਮਲ-ਚਮਲ ਕੇ ਫੋਨ ਦਿੰਦੀ ਐਂ, ਅਧੇ, ਮਾਂ ਜੀ ਇੰਨਾ ਹੀ ਆਨਲਾਈਨ ਕਲਾਸ ਲੱਗਦੀ ਐ।ਹੁਣ ਤਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਜ਼ਮਾਨਾ ਆ ਗਿਐ।।ਮੋਬਾਇਲ ਬਿਨਾਂ ਭੋਰਾ ਨੀ ਸਰਦਾ ਅੱਜ।ਲੈ ਪੈ ਗਿਆ ਤੀ ਨਵਾਂ ਸਿਆਪਾ। ਚੰਦੇ ਹੋਏ ਨੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨਾਂ ਦੇ। ਆਪਾਂ ਅਨਪੜਾਂ ਨੇ ਵੀ ਟਾਈਮ ਕੱਢ ਲਿਆ।’ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਨਜ਼ਾਰੇ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ। ‘ਹੁਣ ਨੀ ਭੈਣੇ ਸੁਣਦਾ ਕੋਈ।।ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪੋਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਨੇੜਾ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵੀਡੀਓ ਕਾਲ ਕਰ ਲੈਂਨੀ ਆਂ। ਇੰਨਾ ਆਖ ਕੇ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਈ।

—ਸੁਬੇਦਾਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ/ਇਤਿਆਦ

ਡਾ. ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਲੰਗੇਆਣਾ ਦੀਆਂ ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰਨ ਉਪਰੰਤ ਆਖਰ ਇਹੀ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੌਰੋਨਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਸਰੂਲ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਬੰਦ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੱਕੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਕੈਂਚੀ ਗੇਟ ਦਾ ਕੀ ਕਮਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੀਹਦੇ ਤਾਂ ਕੌਰੋਨਾ ਵੀ ਡਰਦੀ...?

ਅਨਾਉਸਮੈਂਟ

ਭੜੋਲੂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੁੱਧ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਦੇ ਟਾਇਮ ਅਨਾਉਸਮੈਂਟ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਜੰਝ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬਲੋਰੇ ਕੈਂਪਰ ਗੱਡੀ ਜਿਉਂ ਹੀ ਕਾਡ਼ੀ ਸਾਰੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਪੋਟੀਆਂ ਲਾਹ ਕੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤੀ ਤਾਂ ਮਾਸਮ ਉਮਰ ਦੇ ਭੜੋਲੂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਬਾਪੂ ਜੀ.. ਬਾਪੂ ਜੀ.. ਜਦੋਂ ਬੇਨੂੰ ਮੈਂ ਪਿੰਡ ‘ਚੋਂ ਆ ਰਹੇ ਦੁੱਧ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਵੇਰੇ-ਸ਼ਾਮ ਅਨਾਉਸਮੈਂਟ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਭ ਲੋਕ ਰਸ ‘ਚੋਂ ਕਸ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ‘ਚ ਵਰਤਣ ਵਾਸਤੇ ਦੁੱਧ ਮੁਫ਼ਤ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਗੱਡੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਐਨੀਆਂ ਪੋਟੀਆਂ ਲਾਹ ਕੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹਨੇ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਰਸ ‘ਚੋਂ ਕਸ ਕੱਢਿਆ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਆਪਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹੜੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੋਂ ਅਨਾਉਸਮੈਂਟ ਕਰਵਾਈ ਹੈ...?

ਮਾਸੂਮ ਪੱਤਰੇ ਮੂਹਰੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬਾਪੂ ਦੀ ਬੋਲਤੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਗਲਵੱਕੜੀ

ਘਰ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੀ ਕੰਧ ਕੱਢਣ ਉਪਰੰਤ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ‘ਚ ਫੇਰ ਵੀ ਆਪਸੀ ਤੂ-ਤੂ, ਮੈਂ-ਮੈਂ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਖੇਤ ‘ਚ ਜੀਹੀ ਨੂੰ ਕੰਸੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਫੀ ਰੰਫੜ ਜੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਪਤਵੰਤੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮਝਾਉਣ ‘ਤੇ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਗਰਮ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ ਛੋਟੇ ਉੱਪਰ ਦਿਸ਼ਾ ਗਲ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਆਰ ਨਾ ਪਿਆ। ਏਸੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੇ ਬੂਹੇ ਮੂਹਰੇ ਦੀ ਲੰਘ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਉੱਪਰ ਬੇਸਬਾਲ ਨਾਲ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਹ-ਲਹਾਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਕੂਹਣੀ ਕੋਲੋਂ ਟੁੱਟ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਟੇ ਹੋਏ ਸਿਰ ‘ਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਚ 13-14 ਟਾਂਕੇ ਅਤੇ ਬਾਂਹ ‘ਤੇ ਪਲੱਸਤਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਅਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ।

ਅਜੇ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਦਿਨ ਹੀ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਵਿਹੜੇ ‘ਚ ਜ਼ਮੀਰ ਹਾਲਤ ਦੌਰਾਨ ਨਿੱਮ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਮੱਸੀ ਡਾਹ ਕੇ ਅਰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦਾ ਮਾਸੂਮ ਭਤੀਜਾ ਜੋ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਬੇਟਾ ਨਿੱਕੂ ਪਤੰਗਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦਾ-ਕਰਦਾ ਧੜੇਮ ਦੇਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ‘ਚ ਆ ਡਿੱਗਿਆ, ਜੋ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗਹਿਰੀ ਸੱਟ ਲੱਗ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਬਾਂਹ

ਅਤੇ ਸਿਰ ਦੇ ਅੱਲ੍ਹੇ-ਅ

“ਯੂ ਸੀ ਐੱਸ ਐੱਫ ਵੇਲੋਂ ਡਾ. ਰੂਪਾ

ਮਾਰੀਆ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਕਰ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲਾ

ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਅਮਰੀਕੀ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਅਕਾਦਮਿਕ

ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ

ਦੇ ਘਟਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਖਾਂ

ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।”

ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਡਾਕਟਰ ਰੂਪਾ ਮਾਰੀਆ ਦੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਬਰਖ਼ਾਸਤਗੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਟੇਟ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਖਸਲਤ ਇਕ ਕਰਾਰ ਫਿਰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਡਾ. ਮਾਰੀਆ ਨੂੰ 23 ਸਾਲ ਦੀ ਬੇਦਾਗ਼ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਾਇਰਿਨਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਨਸਲਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਉੱਪਰ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਡਟ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਗ਼ਾਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਫਲਸਤੀਨੀ ਸਿਹਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮੈਡੀਸਨ ਦੇ ਜ਼ਾਇਰਿਨਿਸਟ ਦਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਬਰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਦਹਾਕੇ ਲੰਮੀ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਨਾਂਗਪੱਖੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਰੀਅਰ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਡਾ. ਮਾਰੀਆ ਦੀਆਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪੋਸਟਾਂ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀ-ਵਿਰੋਧੀ ਦੱਸਿਆ, ਜਦੋਂਕਿ ਮਾਰੀਆ ਅਤੇ ਉਸ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਜਾਗਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕਾਂ, ਨੀਤਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੈ। ਮਾਰੀਆ ਝੁਕੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀ ਪੱਖੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦਸਤੂਰ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਦਰਜ ਨਾਗਰਿਕ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਡਾ. ਮਾਰੀਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਾ ਪਹਿਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਆਖ਼ਰੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਕੁਚਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਰੀਅਰ ਤਬਾਹ ਕਰਕੇ ਜ਼ੁਬਾਨਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ‘ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਰਾਖੀ’ ਦੇ ਨਾਅ ਹੇਠ ਜਿਸ ਅਮਰੀਕੀ ਸਟੇਟ ਨੇ ਦੂਜੀ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਧਾੜਵੀ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਕਦੇ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਜਮਹੂਰੀ ਸਪੱਸ਼ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਹਮਲੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਰਹੀ ਹੈ। 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੱਧ ‘ਚ ‘ਮੈਕਾਰਥੀਵਾਦ’ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਸੰਘੀ ਘੁੱਟ ਕੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਜੋ ਘਾਣ ਕੀਤਾ, ਬਾਅਦ ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ‘ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੁਕਵੇਂ ਰੂਪ ‘ਚ ਜਾਗੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਹੁਣ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੌਧਿਕ ਸੂਝ ਰੱਖਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਪਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਦਨਦਨਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਲਸਤੀਨ ਹਮਾਇਤੀ ਅਕਾਦਮਿਕਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਅਕਾਦਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਿੰਨੀ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਦਬਾਅ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਕੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੁਰਾਣੇ ਮੈਕਾਰਥੀਵਾਦ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਜਬਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਫ਼ਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਦੋਂ ਜਬਰ ਅਮਰੀਕੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ‘ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਘੁਸਪੈਠ’ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਨਾਅ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਨਹਾਇਤ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਇਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਗਰੂਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਜੰਗ ਲਈ ਖ਼ਰਚਿਆ ਜਾਵੇ। ਤਾਜ਼ਾ ਪਿਊ ਸਰਵੇਖਣ ‘ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਦੀ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਨਾਂਗਪੱਖੀ ਹੈ, ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ ਬਾਪੜੇ ਦੀ ਨੀਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਵਧ ਰਹੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਬੁਖਲਾਹਟ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ।

ਅਕਤੂਬਰ 2023 ‘ਚ ਹਮਾਸ ਦੇ ਕਬਿਤ ਹਮਲੇ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਪੂਰੀ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਹੀ ਕਬਜ਼ਤਾਨ ਬਣਾ ਦੇਣ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ-ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਦਬਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਝੱਲ ਰਹੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਦਮਿਕਾਂ ਉੱਪਰ ਜਾਬਰ ਹਮਲਾ ਵੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਿਸ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਫਲਸਤੀਨ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਅਤੇ

ਅਮਰੀਕੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ‘ਚ ਸੁੰਗੜ ਰਹੀ ਜਮਹੂਰੀ ਸਪੇਸ

ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣ-ਮਿੱਥ ਕੇ ਸੈਂਸਰ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਜ਼ਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਕਾਦਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਹੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ।

ਜ਼ਾਇਰਿਨਿਜ਼ਮ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਮੁਕਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਮਰੀਕੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ 1967 ਦੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਮਰੀਕੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ, ਜ਼ਾਇਰਿਨਿਜ਼ਮ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੱਚ ਬਣ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਗਈਆਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜ਼ਾਇਰਿਨਿਜ਼ਮ ਪੱਖੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਏ.ਆਈ.ਪੀ.ਏ.ਸੀ. ਵਰਗੇ ਤਾਕਤਵਰ ਲਾਬੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਨਸਲਵਾਦ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨ-ਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸ਼ੀਏ ‘ਤੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਈ ਅਕਾਦਮਿਕ ਖੇਤਰਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਮਿਡਲ ਈਸਟ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਕ੍ਰਿਟੀਕਲ ਰੋਸ ਥਿਊਰੀ ਅਤੇ ਐਥਨਿਕ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਐਡਵਰਡ ਸਈਦ, ਰਾਸਿਦ ਖ਼ਲੀਦੀ, ਨੂਰਾ ਇਰਕਾਤ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਪੁਆਰ ਵਰਗੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਜ਼ਾਇਰਿਨਿਜ਼ਮ ਅਤੇ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਭਾਰੀ ਮੁੱਲ ਵੀ ਤਾਰਨਾ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਦੋਵੇਂ ਪੱਧਰਾਂ ’ਤੇ

ਫਲਸਤੀਨ ਹਮਾਇਤੀ ਅਕਾਦਮਿਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜਬਰ ਕਈ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ : ਗਿਣ-ਮਿੱਥ ਕੇ ਭੇਡੀ, ਆਨਲਾਈਨ ਤੰਗ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ, ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢਣਾ, ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਕੀ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਦੇਣਾ, ਖੋਜ ਫੰਡਿੰਗ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਆਦਿ। ਇਸ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜ਼ਾਇਰਿਨਿਸਟ ਲਾਬੀ, ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਫੰਡ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਸਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੈਨੇਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੈਂਪਸ ਵਾਚ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਰਜਨੀ ਸ਼ੀਨੀਵਾਸਨ

ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਨਸਰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪੋਸਟਾਂ, ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗਰਭ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ-ਹਮਾਇਤੀ’ ਜਾਂ ‘ਯਹੂਦੀ-ਵਿਰੋਧੀ’ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਕਸ ਵਿਗਾੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਰੀਅਰ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਫਲਸਤੀਨ ਹਮਾਇਤੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਾਰਨ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਰੀਅਰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ। ਡਾ. ਸਟੀਵਨ ਸਲਾਏਟਾ ਨੂੰ 2014 ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਇਲੀਨੌਇ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਟਵੀਟ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੀਆਂ ਸਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਕੀ ਨੌਕਰੀ ‘ਤੇ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਡੋਨਰਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਦਬਾਅ ਹੇਠ

ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਕਰੀਅਰ ਦੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਜਾਰਜ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਕਲੀਨੀਕਲ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਲਾਰਾ ਬੀਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਵਕਤਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਵਸਣ ਦੇ ਬਸਤੀਵਾਦ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਬਿਤ ਰੂਪ ‘ਚ ਉਸ ਉੱਪਰ ਯਹੂਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਉੱਪਰ ਜਾਂਚ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਮਿਲ ਗਈ, ਪਰ ਇਹ ਘਟਨਾ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨਬੰਦੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਸੰਸਥਾਗਤ ਤੰਤਰ ਦੀ ਦਰਵਾਜ਼ੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੋਲਣਾ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜੋਖ਼ਮ ਭਰਿਆ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕੋਲੰਬੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ 400 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਫੰਡਰਲ ਫੰਡ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗਾਜ਼ਾ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ‘ਚ ਅਸਫ਼ਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਮਹਿਮੂਦ ਖ਼ਾਲਿਲ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮਾਸ ਪੱਖੀ ਰੈਡੀਕਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ‘ਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ, ਮਾਰਚ 2025 ‘ਚ ਭਾਰਤੀ ਪੀ ਐੱਚ ਡੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਰੰਜਨੀ ਸ਼ੀਨੀਵਾਸਨ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਅਮਰੀਕੀ ਹੋਮਲੈਂਡ ਸਿਕਿਓਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ‘ਤੇ ‘ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ’ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਚਾਈ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੋਲੰਬੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਇਕ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਹਮਾਇਤੀ ਸੀ ਬੀ ਪੀ ਹੋਮ ਐਂਪ ਵਰਤ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਡਿਪਰਟ ਹੋ ਗਈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 30 ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਬੀ.ਡੀ.ਐੱਸ. (ਬਾਈਕਾਟ, ਡਾਇਵੈਸਟਮੈਂਟ, ਸੈਂਕਸ਼ਨਜ਼) ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਜਰਮ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਕਾਂਟਰੈਕਟਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਤੱਕ ਮੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਦਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਪਰ ਗੰਭੀਰ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਰਾਜਸੀ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਆਈ ਐੱਚ ਆਰ.ਏ. (ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਹੋਲੋਕਾਸਟ ਰਿਮੈਂਬਰੈਂਸ ਅਲਾਇੰਸ) ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ‘ਯਹੂਦੀ-ਵਿਰੋਧੀ’ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਜ਼ਾਇਰਿਨਿਜ਼ਮ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਯਹੂਦੀ-ਵਿਰੋਧੀ ਐਲਾਨਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਕਦਰ ਘਿਨਾਉਣੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਯਹੂਦੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ‘ਜਿਊਡਿਸ਼ ਵਾਇਸ ਫਾਰ ਪੀਸ’ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਲੋਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਹ ਹਮਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਫਲਸਤੀਨ-ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਸਵਾਲ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਜਬਰ 9/11 ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਫੈਲਾਏ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਹਉਏ, ‘ਦਹਿਸ਼ਤਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ’ ਅਤੇ ਅਰਬ-ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਫਲਸਤੀਨੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ‘ਰੈਡੀਕਲ’, ‘ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ’ ਜਾਂ ‘ਗੈਰ-ਅਮਰੀਕੀ’ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ਪੱਖ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਇਹ ਸਭ ਮੈਕਾਰਥੀ ਯੁੱਗ ਦੇ ਸ਼ੱਕੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਕੱਢਣ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਜਬਰ ਵਿਆਪਕ ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਪਿਛਾਖਤੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਨਸਲ, ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਬਸਤੀਵਾਦ ਵਿਸ਼ੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ‘ਕ੍ਰਿਟੀਕਲ ਰੋਸ ਥਿਊਰੀ’ ਅਤੇ ਡੀ.ਈ.ਆਈ. (ਡਾਇਵਰਸਿਟੀ, ਇਕੁਇਟੀ, ਐਂਡ ਇਨਕਲੂਜ਼ਨ) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ‘ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਿੱਲ ਅਤੇ ਸਿਲੇਬਸ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਹਮਲੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੂਝ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਈ ਅਕਾਦਮਿਕ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮੂਹ ਇਸ ਦਾ ਡਟਵਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਿਡਲ ਈਸਟ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਐੱਮ.ਈ.ਐੱਸ.ਏ.), ਪਾਲੇਸਟਾਈਨ ਲੀਗਲ ਅਤੇ ਅਮੈਰੀਕਨ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਏ.ਐੱਸ.ਏ.) ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਕਾਦਮਿਕ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸੈਂਕੜੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਬਿਆਨਾਂ, ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਜਨਤਕ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਗਾਜ਼ਾ ‘ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਲੋਚਕ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣਾ ਐਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਾਇਰਿਨਵਾਦ-ਵਿਰੋਧੀ ਗਰੁੱਪ-ਜਿਵੇਂ ਜਿਊਡਿਸ਼ ਵਾਇਸ ਫਾਰ ਪੀਸ, ਇਡਨਟਾਨਾਓ (ਜੋ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫੋਰ ਕਾਓ) ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਜਿਊਡਿਸ਼ ਐਂਟੀ-ਜ਼ਾਇਰਿਨਿਸਟ ਨੈੱਟਵਰਕ ਇਸ ਝੂਠੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ‘ਚ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਾਇਰਿਨਿਜ਼ਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਯਹੂਦੀ-ਵਿਰੋਧ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ‘ਚ ਅਧਾਰਬਾਇਡ ਡਾਇਵੈਸਟਮੈਂਟ ਮੂਵਮੈਂਟ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਈ ਕੈਂਪਸਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਫੜਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਦੱਖਣੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੇ ਐਂਟੀ-ਅਧਾਰਬਾਇਡ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫ਼ੌਜੀਵਾਦ, ਫਲਸਤੀਨੀ ਖੇਤਰ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਵਸਣ ਦੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਬਸਤੀਵਾਦ ‘ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਟੇਟ

ਰੂਪਾ

ਦੀ ਮਿਲੀਭੂਗਤ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਂਝੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਜੂਝਣ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਮਿਡਲ ਈਸਟ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦਰਅਸਲ ਇਹ

ਅਮਰੀਕੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ‘ਚ ਸੁੰਗੜ ਰਹੀ ਜਮਹੂਰੀ ਸਪੇਸ

ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣ-ਮਿੱਥ ਕੇ ਸੈਂਸਰ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਜ਼ਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਕਾਦਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਹੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ।

ਜ਼ਾਇਰਿਨਿਜ਼ਮ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਮੁਕਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਮਰੀਕੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ 1967 ਦੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਮਰੀਕੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ, ਜ਼ਾਇਰਿਨਿਜ਼ਮ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੱਚ ਬਣ

ਚੋਤਾਵਨੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਫਲਸਤੀਨ ਬਾਰੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਲਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਹਿਮਤ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਕਰੀਅਰ ਤਬਾਹ ਕਰਕੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਭਿਆਨਕ ਕਤਲੋਆਮ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਅਵਾਮ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਗਵਾਹ ਬਣਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਫਲਸਤੀਨ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਦੇ ਅਕਾਦਮਿਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਕਰਨਾ ਆਧਿਰਕਾਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕ ਜਾਂਚ, ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਿੰਤਨ, ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਬਚਾਉਣਾ ਵੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ, ਨਸਲੀ ਰੰਗਬੇਦ ਅਤੇ ਧਾੜਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦ ਬੇਖੱਫ਼ ਦਨਦਨਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਾਦਮਿਕਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਖਲਾਕੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਉੱਪਰ ਸਟੈਂਡ ਲੈਣਾ, ਸੱਤਾ ਦੀਆਂ ਸੱਚਾਈਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੋਸ਼ਨ-ਖਿਆਲ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਡਟ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਜੇਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ‘ਚ ਘੋਰ ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਸਟੇਟ ਉੱਪਰ ਕੰਟਰੋਲ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਫੋਕਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੈਂਪਸਾਂ ਦੀ ਜਮਹੂਰੀ ਸਪੇਸ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ-ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਉੱਪਰ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੱਲਾ ਬੋਲਿਆ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਸਪੇਸ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁੰਗੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਹਮਲਾ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜ਼ਾਇਰਿਨਵਾਦ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਵਾਨ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂਤਵ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਵੱਲ ਮੋੜਾ ਕੱਟਣ ਦੇ ਵੀ ਤਿੱਖੇ ਆਲੋਚਕ ਹਨ। ਉਹ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਨਸਲੀ-ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਪੁੱਜੇਕਰਾਂ ਵਜੋਂ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਤਵ ਅਤੇ ਜ਼ਾਇਰਿਨਵਾਦ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਦੋਵੇਂ ਮਜ਼ਹੂਮਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਉੱਥੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਵਸਣ, ਇਸਲਾਮਿਕੋਭੀਆ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹਨ। ਇਹ ਅੰਤਰ-ਸੰਬੰਧਤ ਆਲੋਚਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਗਣਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ : ਇਕ ਪਾਸੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਹਮਾਇਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜ਼ਾਇਰਿਨਵਾਦੀ ਨੈੱਟਵਰਕ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਿਲਯੋਗ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਕਾਦਮਿਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਬੌਧਿਕ ਵੰਨਸੁਵੰਨਤਾ, ਵਿਸ਼ਵੀ ਸਵਾਲਾਂ ਉੱਪਰ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਅਤੇ ਆਮ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਵੀ ਵੱਡਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ।

ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂਏ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਵਾਂਝੇ/ਇਲਾਜ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਡਾਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ਼ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਾਮਾਤਰ ਵੇਸੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਹਮਲੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਡਾ. ਮਾਰੀਆ ਵਰਗੇ ਲੋਕ ਖ਼ਮੋਸ਼ ਹੋਣ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਸਟੇਟ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ‘ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਮੈਡੀਸਨ ਖੇਤਰ ਦੀ ਲੋਕਪੱਖੀ ਪੁਨਰ-ਕਲਪਨਾ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਆਓ, ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਡਾ. ਰੂਪਾ ਮਾਰੀਆ ਵਰਗੀਆਂ ਨਿਆਂਪਸੰਦ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕਨ-ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਨਸਲਵਾਦ-ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰੀਏ।

ਬਾਲ ਕੋਨਾ

ਬੰਗੂ, ਅਰਜਨ ਅਤੇ ਬੰਤ ਤਿੰਨੇ ਗੁਰੂ ਮਿੱਤਰ ਸਨ।ਸਕੂਲੋਂ ਛੁੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਦੁਪਹਿਰਾ ਉਹ ਮਝ੍ਹੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਿੱਪਲ ਬੱਲੇ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਦ